

In overleg en met toestemming der Directies der Stoomvaartmaatschappijen „Nederland” en „Rotterdamsche Lloyd” wordt dit blad te Port-Said onder de passagiers persoonlijk gedistribueerd en ligt bovendien ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang”.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR HEULSTRAAT 17, DEN HAAG
 VERLICHTINGSDIENST TELEF. 4519. POSTGIRO 14574

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD”
 HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. - TELEFOON 4519. - POSTGIRO 14574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie” en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich in Nederl. tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519. Postgiro 14574, in Ned.-Indië tot den Hoofdvertegenw. te SOEMENEP (Madoera) Mr. K. FAUSER. Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20. Tel. Interc. 1987*. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

Fa. Wed. A. VAN GEMERT & Zn. - Havana-Sigarenfabrieken - BEST (N.-Br.), Holland

EENIG ADRES VOOR LEVERING VAN SIGAREN RECHTSTREEKS AAN PARTICULIEREN

Het succes, dat wij reeds jaren hier in Holland hadden door onze sigaren rechtstreeks te verkoopen aan de Verbruikers en dat wij door onze aanbiedingen hier in Holland dikwijls ook vele bestellingen ontvingen voor het leveren van sigaren aan familieleden of bekenden in Ned.-Indië, hebben ons op het idee gebracht aan de Particuliere Adressen in Ned.-Indië op dezelfde wijze onze offerte in te zenden, als wij in Holland doen. Al onze Afnemers zijn overtuigd, dat de sigaren, welke door ons tegen fabrieksprijzen worden afgeleverd, zeer concurrerend zijn, daar elke tusschenhandel wordt uitgeschakeld en de winsten, welke de tusschenhandel zou maken, den verbruiker ten goede komen, bedragen voor Holland 25 à 30 %. Nog belangrijker is zulks voor H.H. Rookers in Ned.-Indië, daar niet alléén Reizigers en Tokohouders (in Holland Winkeliers), doch ook IMPORTEURS worden uitgeschakeld, indien men

zelf z'n sigaren rechtstreeks gaat importeeren. Door Uwe benoogde sigaren rechtstreeks van onze fabriek te betrekken, zult U zich minstens 40 pCt. bevoordeelen. Wij raden U daarom aan eene proef te nemen met ons fabriek en zijn wij ervan overtuigd, dat U geregeld afnemer van onze sigaren zult worden.

Blijvende relaties te winnen is ons doel en garandeeren wij U steeds prompte bediening en onovertroffen kwaliteit.

Tracht steeds met Uwe Vrienden en Kennissen eventuele bestellingen te combineeren om aanspraak te kunnen maken op punt 2 onzer leveringsvoorwaarden waardoor U 7 pCt. korting kunt genieten van het factuurbedrag.

VRAAGT ONZE GEILLUSTREERDE PRIJSCOURANT No. 4, WELKE GRATIS EN FRANCO WORDT TOEGEZONDEN

INHOUD: Voor Noodlijgend Japan. — Indië in de Troonrede. — De Pangerans van Solo en Djocja in Twente. — De Surinamefilm in de Afd. Apeldoorn. — Cacao. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen en Tijdschriften. Uit de Eur. Pers. Uit de Inl. Pers. Uit de Chin. Pers. — Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Meded. — Mutaties van 12 tot 19 September 1923.

Voor de Tropen

is het beroemde merk

His Master's Voice

GRAMOPHONES en PLATEN onmisbaar! De grootste Componisten: PUCCINI, LEONCAVALLO, MASCAGNI, REIJER, SAINT-SAËNS, EDWARD ELGAR, MASSENET, enz. raden U in hunne attesten aan, uitsluitend DIT merk aan te schaffen als het hoogst begaafde kunstwerk der volmaaktheid.

De grootste Artisten op vocaal en instrumentaal gebied verleen hunne medewerking.

ALLEENVERKOOP te 's-Gravenhage bij **WILLEM SPRENGER**

Agent der Gramophone Comp. Ltd. **PASSAGE 46 TEL. H. 3778**

PIERRE MATVELD

COIFFEUR POUR DAMES

Nouveauté Parfums espagnols „Myrurgia”

PASSAGE 13 - LA HAYE - TEL. 1606

DANS-INSTITUUT LILI GREEN

Margaret Walker

Moderne Society-Dansen. Aanvang Clublessen, Dance-teas en Society-avonden 15 Oct. Privaatles van af heden dagelijks. — Inlichtingen en prospectus op aanvraag.

Parkstraat 73 a - Den Haag - Tel. H. 5209

BEZUIDENHOUT-GARAGE

Telefoon B. 344

Luxe Auto Verhuur-Inrichting

Nette Bediening - Taxi Prijzen

Bezuidenhout 42

INDISCHE UITRUSTINGEN
 VOORDEELIGST ADRES:
AU BON MARCHÉ
 A. DE VRIES & ZONEN
 AMSTERDAM
 ROTTERDAM
 DEN HAAG
 UTRECHT
 BAARN

A.H.I.T.

Het ALGEMEEN HAAGSCH INSTITUUT VOOR TANDHEELKUNDE (A.H.I.T.) te 's-Gravenhage, **Piet Heinstraat 2a**, Telefoon M. 4580, is onweerlegbaar de meest moderne en beste inrichting in Europa voor de behandeling van mond- en tandziekten. De behandeling geschiedt uitsluitend door bekwame tandartsen-specialisten, onder leiding van tandarts **Alex Mertens. Lage Tarieven.** De gedrukte tarieven zijn kosteloos aan het Instituut verkrijgbaar, hetwelk geopend is alle werkdagen van des morgens 8.30 uur tot des avonds 10 uur, behalve van 6—7 uur. Zondagsmorgens van 10—12 uur.

NATUUR WOLLEN ONDERGOEDEREN
VAN

FRIEZENVEEN

Verkrijgbaar in alle qualiteiten en maten bij
ISERIEF & Co Magazijn „de Prijslijst“
DEN HAAG.
Veenestr. 16-18. Valeriusstr. 29.
Prijscourant op aanvraag gratis.

Waar dineert en lunct gij **goed en goedkoop?**
RESTAURANT BAZARSTRAAT
Bazarstraat 5-7 Den Haag
bij het Vredespaleis en de Scheveningsche Boschjes

is het eenige adres in Den Haag, waar U kunt Lunchen vanaf f 0.75 en Dineeren vanaf f 1.-.
Restaurant à la Carte den geheelen dag. Gebruik van dranken niet verplichtend. Geen footen.
Aanbevelend, O. F. DE VRIES.

Firma HILBRINK
Westeinde 29, t. o. Eng. Legatie Den Haag
Dames-Kleermakerij

Nieuwe Fransche en Engelsche Stoffen
Indische Uitrustingen
— Verlaagde Prijzen —

Bad- en Zweminrichting „DE REGENTES“
Telefoon M. 2739 Postrekening 69868
Weimarstraat 63, Den Haag.

in de onmiddellijke nabijheid van de Electr. tramlijnen 3, 5, 12 en de Stoomtram H. S. M.

Moderne inrichting, voldoende aan de hoogste eischen- van hygiëne en comfort voor de bezoekers.

Zwembaden - Kuipbaden - Douchebaden

Zwemabonnementen en Couponboekjes voor 50 Kuip- of Douchebaden op voordeelige voorwaarden.

Op verlangen Zout-, Zee-, en Dennenloofbaden.

DEN HAAG
N.V.
Vereenigde Bakkerijen
DE HAAGSCHE BROODFABRIEK
EN DE OUDE VETTE HEN
Bilderdijkstraat 139 Tel. Marnix 3820

Brood - Beschuit Banket

Geregelde bezorging in alle wijken van DEN HAAG, SCHEVENINGEN, RIJSWIJK en WASSENAAR.

ERNEST CASSUTTO TANDARTS
(Lid van de Vereeniging „Oost en West“)
Prins Mauritsplein 3
(Plantsoengedeelte)
(VROEGER Fred. Hendriklaan) Telefoon SCH. 61
LAGE VASTE tarieven

Voor hen die NA 1 OCTOBER e.k. als lid dezer Vereeniging toetreden, geldt de contributie van het loopende jaar ook voor het volgende (1924).

Op vereerend verzoek van den Voorzitter, den heer Mr. A. J. E. A. Bik, maken wij de lezers opmerkzaam op de Oranje-Nassau-tentoonstelling in de Gothische Zaal (tegenover het Paleis, Noordeinde) en bevelen hiemede een bezoek aan deze uit een historisch en genealogisch oogpunt bijzonder belangrijke tentoonstelling, ten zeerste aan.

Voor Noodlijdend Japan.

Van „wereldschokkende“ gebeurtenissen wordt, in overdrachtelijken zin, gesproken. Helaas, met wat in het verre Oosten geviel, is deze term maar al te zeer toepasselijk op de werkelijkheid, maar op eene dan, welke met menschenwoorden spot.

In onbewustheid vernietigden de elementen, in één lichtflits, in enkele oogblikken, het leven van tienduizenden bewusten en vernielden hetgeen door gestagen arbeid van menschenhanden tot stand gekomen was. En Europa, dat in het laatste tiental jaren van „schokken“ weet mee te spreken en dientengevolge alle evenwicht moet derven, het waggelend Europa maakte niettemin, bij de noodlottige tijdingen, terstond front naar het Oosten.

Vol mededogen, om te helpen. Want aan wie en wat niet reddeloos verloren ging, kan lamenis en herstel gebracht worden. Wij, in Nederland, het is een wereldbekendheid, scharen ons dan in de voorste gederen en zeker nu, waar het gaat om ter hulpe te komen een land, daarmede Nederland, de eeuwen door, voortreffelijke relatien heeft onderhouden, een land, welks energieke bewoners achting afdwingt en van welke laatste een aanzienlijk deel gastvrijheid vindt onder onze vlag.

Bij een inleidend woord als dit, blijven bijzonderheden achterwege; de bede om leniging van nameeloos leed moet voor zichzelf spreken, maar, in herinnering mag gebracht worden hoe de Japaners, die evenmin als wij, het verleden vergeten, dankbaar zijn en blijven voor hetgeen Nederland, in vervolgen dagen, voor hen gedaan heeft, ten bewijze waarom onze landgenooten door hen nog steeds met erkentelijke onderscheiding worden begijend.

Het ligt in de lijn der Vereeniging „Oost en West“ om het hare te doen ten einde bijstand te verlenen aan het zoo geweldig geteisterde Japan. Een weg staat daarvoor open en het is juist die, welken men ginds bij voorkeur, als de doeltreffendste, ingeslagen ziet: *het inzamelen van gelden*. Mitsdien wordt bij dezen een beroep gedaan op de offervaardigheid van hen, die dat offer nog niet gebracht hebben, met verzoek hunne giften te willen doen toekomen aan den secretaris-penningmeester, Heulstraat 17, die dezelve in dit blad verantwoordt en afdragen zal aan den heer D. van Walree, penningmeester van het Centraal Nederlandsch Comité — Ramp Japan 1923 — te Amsterdam.

Indië in de Troonrede.

Wat de jongste troonrede bevatte met betrekking tot Indië is samengevat in de drie volgende alinea's:

„Een wetsontwerp, strekkende om bestuur en wetgeving van Nederlandsch-Indië te regelen in den geest van de herziene bepalingen der Grondwet, zal U eerstdaags bereiken.

„Ook zal spoedig Uwe medewerking worden gevraagd voor een wet, krachtens welke de verdere exploitatie der tinertsen van Billiton zal geschieden in gemeenschappelijk bedrijf

BESCHIKBAAR.

J. A. VAN HEIJNINGEN
FABRIEK VAN GRAFHEKKEN - SANITAIRE ARTIKELLEN
AANLEG VAN GAS- EN WATERLEIDING
LEVERING VAN ALLE SOORTEN
HAARDEN, KACHELS en FORNUIZEN
:: ELECTRISCHE SMEDERIJ ::
WESTEINDE 159 TELEFOON M. 2867 DEN HAAG

met de Billiton-maatschappij, met overwegende zeggenschap van de Regeering.
„De bevordering van de geestelijke en stofelijke belangen der bevolking, ook van die der overzeesche gebiedsdeelen, blijft, voor zoover de benarde geldelijke omstandigheden dit toelaten, een onderwerp van aanhoudende Regeeringszorg uitmaken.”

Evenals aan den redacteur van „Het Vaderland“ is het ons opgevallen dat daarin met geen woord gerept wordt over de netelige vloot-kwestie.
In de kantteekeningen van bovengenoemd blad lezen wij o.m.:

„Het treft ons, dat in de Troonrede gezegd wordt over de Vlootwet. Als het is, omdat de Regeering zelve inziet, dat de „ingrijpende maatregelen om onze financiën in evenwicht te brengen“ nog iets zwaarder zullen drukken dan ze reeds doen zullen door gelijktijdige veiligstelling van de toch al veel te hooge Marine-begroting, terwijl ze van plan is de Vlootwet zoo spoedig mogelijk aan de orde te stellen, bewonderen wij deze tactiek der slimmheid niet. Wij kunnen ons toch niet vleien met de hoop, dat zij ook tot de conclusie zou gekomen zijn, dat herstel van den financieelen toestand, aan de regeling van onze defensieplannen zal moeten voorafgaan.”

Ook zou, dunkt ons, bij de opsomming van alle donkere bezuinigingswolven, door het wijzen op een daarbij opkomend zilverrandje als afschijning den gelukkig oplichtenden Indischen financieelen toestand, onze algemeene horizon wat hoopvoller geteekend zijn.

De Pangerans van Solo en Djocjaja in Twente.

In de N. R. Ct. van 18 dezer lezen wij: „Op uitnodiging van den Ondernemersraad voor Nederlandsch-Indië hebben de Pangerans van Solo en Djocjajakarta met gevolg een bezoek gebracht aan Twente, ten einde kennis te maken met enkele aldaar gevestigde groote industrieën. Men verzoekt ons opneming van het volgend omtrent dit bezoek.

Op 13 September werd de Koninklijke Weefgoederenfabriek, voorheen C. T. Stork, te Hengelo, bezocht, alwaar de prins de verschillende goederen en kains, bestemd voor Oost-Indië hebben zien vervaardigen. Na dit bezoek bood de firma Stork het gezelschap een autotocht naar de omstreken van Hengelo aan, waarbij de tuinen van kastelen Twickel werden bezocht. Aan den maaltijd te Hengelo zaten enkele fabrikanten uit Hengelo en Oldenzaal aan.

Den volgenden morgen reed het gezelschap per auto naar Oldenzaal, teneinde aan de fabriek van de heeren H. P. Gelderman en Zn. een bezoek te brengen. Ook daar hebben de prins en het textielbedrijf (het spinnen en weven van witte goederen) in oogenschouw genomen, zoomede de verschillende naar Oost-Indië te verzenden goederen. De bezoekers gebruikten ten huize van een der directeuren het noenmaal, waarna een bezoek werd gebracht aan de machiniefabriek der Gebr. Stork en Co. te Hengelo. Het gezelschap bezichtigde daar o.a. de verschillende machines en onderdeelen in aanmaak voor suikerfabrieken in Oost-Indië en zag het maken van een gietstuk. 's Avonds boden de directies van die fabriek en van de Koninklijke Weefgoederenfabriek v. h. C. F. Stork het gezelschap een maaltijd aan, die werd opgeluisterd door het muziekkorps van eerstgenoemde fabriek. Het hotel en omgeving en de woning van een der heeren Stork waren geillumineerd.

Aan tafel voerde de voorzitter van den Ondernemersraad, prof. M. W. F. Treub, het woord. Hij deed o.m. uitkomen, dat naar zijn meening Oost-Indië voorloopig niet buiten het Hollandsche intellect en het Hollandsche kapitaal kan. De rede werd door dr. Radjiman, lijfarts van den Soesoehoenan van Solo, beantwoord.

Zaterdag ging het gezelschap naar Kootwijk, om een bezoek te brengen aan het radio-station aldaar. De hoofd-ingenieur Collette, directeur der telegrafie en telefonie, en ir. Völter en eenige ambtenaren leidden het gezelschap rond. De Pangeran van Djocjakarta zond een draadloos telegram aan zijn broeder, den sultan.

Na met de Kootwijksche heeren te Apeldoorn het noen-

HET VAN OUDS BEKENDSTAANDE MUZIEKHUIS „TENZER“
PAUL KRUGERLAAN 114
Gramophoons in alle prijzen vanaf f 15.—
Gramfoonplaten vanaf f 1.50
Reparatie-inrichting voor alle soorten muziekinstrumenten
VERZENDING NAAR OOST EN WEST

PFAFF naaimachines
zijn de beste. — Alleen verkrijgbaar bij
A. J. MEERPOEL
DEN HAAG DELFT
Prins Hendrikstraat Binnenwatersloot 28
hoek Roggeveenstraat Telef. 986.
Telef. N. 4853.
Reparaties aan alle soorten en merken naaimachines. Speciale
vakkundige emballering van Naaimachines voor Indië.

Zeehaboe's en Jongens
beschikbaar. 203

Te bevragen in „PERSINGGAHAN”
Advies Bureau en Tehuis voor Nederl.-Ind. Bedienden
v. Boetzelaerlaan 2 - Tel. Sch. 248

burgerd, het is echter niet zeker wanneer en hoe, denkkelijk via de Philippijnen en de Molukken. (In de laatste kwam nog vóór dertig jaar de cacao als Inlandsche cultuur voor, tot de Helopeltis daar een einde aan maakte. Uit dien tijd komen echter op de ondernemingen der Batjan Archipel Maatschappij nog een paar goed gezonde exemplaren voor.

Op West-Java hield de plant zich ongeveer een eeuw staande, zonder dat er van cultuur sprake was, pas in de eerste helft der 19de eeuw verzezen daar enkele onbeduidende cacao-tuintjes, door Europeanen en Chinezen geëxploiteerd, zoodat ze nauwelijks als de voorlopers der tegenwoordige cacao-cultuur te beschouwen zijn.

Deze laatste is van recenten datum en dankt haar ontstaan aan den achteruitgang der Javan Liberia-koffie, die in de tachtiger en negentiger jaren een ernstige crisis in de bergcultures veroorzaakte.

Toen besloten enkele ondernemingen in Midden-Java, ten einde raad cacao te planten, met schaarsche kapitaaltjes, geen ondervinding en zonder zekerheid aangaande rentabiliteit, dus met goedkoop werken en gaandeweg inboeten, waar koffieboomen gestorven waren, daar men de levende wilde behouden. Zoo ontstond gemengde cultuur met al hare gebreken, o.a. te nauw plantverband.

Toch bleek de nieuwe cultuur levensvatbaar, ging men tot geleidelijke uitbreiding over en op een meer rationeële basis.

Voor op Oost-Java werden toen zuivere cacao-aanplantingen aangelegd, niet alleen op oude koffieterreinen, maar ook op maagdelijke gronden, in tegenstelling met Midden-Java, waar men van den oorspronkelijken nood een deugd maakte en sommigen zoo ver gingen te beweren, dat cacao met andere planten samen geplant moest worden, van oudsher notemuskaat en kapok. Later wilde men niet achterblijven en plantte castilloa en hevea als tusschenbeplanting, nog later robusta, die toen de aardige winsten beloofde, met peper, kapok, coca en cubeben langs de paden en kola als windbrekers en tuingrenzen. Je reinste kruidenierswinkel!

Gelukkelijk begint het inzicht baan te breken, dat dit een wantoestand is en is het te hopen, dat de directies in patria dit ook gaan inzien, waardoor de vooruitzichten der cacao-cultuur in Midden-Java allicht belangrijk verbeteren zouden.

Grond en klimaat van Java leenen zich goed voor de cacao, al is de groei der plant blijkbaar niet zoo krachtig als in andere landen.

Omstreeks 1900 werd de cacao ernstig door Helopeltis- en mottenplag bedreigd. Onder Dr. L. Zehntner, in 1901/2 werden deze kwalen zoodanig bezworen door de oprichting van een eigen proefstation, dat de cultuur zich kon blijven handhaven. In 1910 kwam de groote rubber-„boom”, waarbij vele cacao-tuinen in rubber omgezet werden, zoodat bijna alle cacao in Oost-Java verdween.

Een lichtpunt is de invoer van den eerste Forastero, waarvan de afstammelingen als zoogenaamde Djati-Roenggo-Hybride den ouden Criollo juist op het geschikte moment op groote schaal tot heden verving, anders ware van de cacao-cultuur op Java niet veel meer overgebleven dan eenige kwijnende restanten.

Op Java komen een 30-tal ondernemingen in Europeesch beheer voor, met ruim 6000 H.A. cacao-aanplant, waarvan ongeveer 2/3 uit gemengden aanplant bestaan, waarvan 14 in het Semarangsche, telkens 3 in Pasoeroean, Pekalongan en Soerakarta, 2 in Besoeki en Kediri en 1 in de Preanger zoodat Midden-Java het centrum vormt, voornamelijk in het Oengarangebergte.

De cultuur is lastig, de voortdurende bestrijding der plagen vormt stellig een bezwaar, terwijl in Midden-Java de ondernemingen vrijwel volgeplant zijn en de Regeering geen nieuwe gronden meer uitgeeft.

maal gebruikt te hebben, keerde het gezelschap naar Den Haag terug.
De prinses met gevolg werden vergezeld door den gep. resident G. J. Oudemans; voor den Ondernemersraad was aanwezig de heer J. F. de Hart, oud-hoofd-intendant der marine.
De sultan van Boeloengan en zijn zoons waren verhindert, de excursie mee te maken.”

Wat zou het interessant zijn het oordeel te hooren van deze Pangerans en hun gevolg betreffende het hier door hen geziene, vooral met betrekking tot hun eigen land en volk.

De Surinamefilm in de Afdeeling Apeldoorn.

Het was een der nummers van ons program om de Surinamefilm te vertoonen. Dit is altijd een heel ding, wegens de risico, terwijl we bovendien met de Toradja-film zoo'n tegenvaller gehad hadden. De onkosten beliepen voor deze voorstelling (12 Sept.) ruw geschat: f 175 à f 200. Oorspronkelijk hadden we het plan een afzonderlijke voorstelling voor leerlingen van Gymnasium, H.B.S., Rijkskweeksch., Normaallessen en U.L.O.-scholen te organiseren. Doordat enkele scholen eerst 10 Sept. begonnen, konden we dat niet op tijd voor elkaar brengen en besloten we ter kennis van de directieuren en hoofden der onderwijsinrichtingen te brengen om die leerlingen in de avondvoorstelling ad f 0.25 toe te laten. Jammer genoeg liet de medewerking van enkelen wel iets te wenschen over, en waren er leerlingen, die eerst een dag te voren er iets van vernamen — één schijnt het heelemaal vergeten te hebben.

Niettemin verkochten we nog van te voren 225 kaarten aan leerlingen en hadden we iets meer medewerking gehad, dan zouden we 's Maandags nog hebben kunnen besluiten tot een middag- en een avondvoorstelling, wat ons ook veel aangenamer en wat ook veel beter nog zou geweest zijn.

Dezen keer volgden we verder het systeem van de Volks-Universiteit, en bepaalden den toegang voor allen, leden of niet leden op f 0.50, onverschillig voor welken rang.

Wa verkochten 323 plaatskaarten à f 0.50, zoodat er een kleine 550 plaatsen bezet waren; medegerekend het afdeelingbestuur en genodigden van het Bestuur der Sociëteit. Na de opening, met een korte toelichting over de Java-spoorwegfilms, werden eerst deze vertoond. De rolprent gaf een duidelijk mooi beeld van verschillende trajecten uit West-Java, vooral ook van de technische moeilijkheden, die waren te overwinnen om in dat bergland spoorwegen aan te leggen. Daarna kreeg de heer A. S. J. Fernandes het woord. In zijn goed gedocumenteerde rede liet spreker vooral uitkomen, dat de Surinamer Nederlander is en Nederlandsch woelt. Lang werd stilgestaan bij den achteruitgang, de oorzaken daarvan en wat er ter verbetering gedaan wordt, en kan worden, en scherp stelde spr. zich tegenover degenen die denken naar verkoop van deze kolonie.

Na de pauze rolde de film in drie deelen af. 't Was een prachtwerk, waarmede de firma Pathé frères zeker eer inlegt. Een duidelijker beeld was zeker niet te krijgen. We kunnen deze film iedere afdeeling zeer aanbevelen.

Ze spreekt voor zichzelf. 't Laatste deel, voorstellende een tocht naar 't binnenland over de stroomversnellingen heeft vooral een scherp indruk nagelaten, niet 't minst op de jeugdige kijkers.

We hopen, dat onze aanstaande tentoonstelling van kunstwerken van den heer Nieuwenkamp, aangevuld met voorwerpen van Balische kunst een evengroote belangstelling aan het publiek mag ondervinden. We zullen den toegangspreis niet hooger stellen dan strikt noodig is en ons best doen er een goed geheel van te maken. Zie binnenkort de Nieuwe Apeldoornsche Courant en zegt het voort!!!

J. C. BAARS, Secretaris.

Cacao.

Professor Dr. W. Roepke heeft in „Onze Koloniale Landbouw”, onder redactie van Dr. J. Dekker een boekje over cacao geschreven. De schrijver is oud-directeur van het Proefstation Midden-Java te Salatiga, hoogleraar aan de Landbouwhoogeschool te Wageningen, en bedoelt met zijn boekje een beknopte handleiding, uit de praktijk en voor de praktijk geschreven.

Het boekje is zeer onderhoudend geschreven en vinden wij o.a. de volgende wetenswaardigheden: De cacao is sedert twee eeuwen op Java inge-

GEZUSTERS PLATTEEL
Gediplomeerde Coupeuses
Atelier voor het maken van Avond- en Wandel-Costumes
OBRECHTSTRAAT 550 :: 'S-GRAVENHAGE

GROTE SORTERING
LINGERIE EN HUISHOUD-GOEDEREN
INDIESE UITRUSTINGEN
HUWELIKSUITZETTEN
v. s.
GERZON

LOUIS ZELDENRUST
GEDIPLOMEERD DAMESKAPPER
Premier Prix Academie Nationale, Paris
PLEIN 16 — TEL. H. 5460 — DEN HAAG
HAARWERKEN (Speciale bewerking voor de Tropen)
HENNÉ APPLICATIES (Onschadelijk haarkleuren)
Ondulation Permanente (best. tegen atmosch. invl.)
FRANSCH MODELHOEDEN en PARFUMERIEËN

P. VAN DEN BRUL
Veenestraat 15 Den Haag
Amsterdam, Hoorn, Leeuwarden, Groningen, Hilversum
Heeren-, Jongens- en Kinderkleding
Speciale afdeeling voor
Kleding naar Maat

P. B. VAN MOORSEL & Co
Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag
Met Patent-matras
f 10.50

f 10.50
Goedkoopst adres voor het meubeleeren en stoffeeren van woningen

ER”
men

ROVER LEVERANCIER OSMOND
OOST EN WEST

RIJWIELEN
BIJ
J. H. C. MERCKEL
PARKSTRAAT 67 - TEL. H. 3127
BEEKLAAN 355 - TEL. M. 461
DEN HAAG

VERZENDT NAAR OOST EN WEST
ALL STEEL BATAVIER

Maison van Dooremaalen
◆◆◆ Mauritskade 73 ◆◆◆
Den Haag - Telef H. 7147
Uitsluitend prima Dames- en Heeren-
kleding naar maat
Zeer billijke prijzen. - Stalen op aanvraag disponibel.

Om goede zaken te maken
is het noodig goede waar te leveren.
Doch het publiek moet weten dat gij
die levert. Dat bereikt gij alleen door
goede en voortdurende reclame.

GEBRUIK DIT BLAD
VOOR UW
Reclamecampagne.

FRANÇOIS BLOM's
MODERNE KOOKKUNST

Het uitgebreidste Kookboek
Geb. in linnen Stempelband
f 5.50

Verkrijgbaar bij den Boekhandel en bij de
Uitgeefster, Nobelstraat 20, Den Haag.

FIRMA P. C. & A. PICO & ZONEN
Brandtstraat 2-6 Tel. M. 1478
Ic Van den Boschstr. 213 Tel. B. 178
DEN HAAG
Rund-, Kalfs-, Varkens- en Lamsslagerij, annex
Fijne Worst- en Vleeschwarenfabriek.
(1882-1922).

Om twee redenen ziet schrijver de toekomst niet ongunstig in, eensdeels omdat Java-cacao een gewild artikel is, gezien de bevestigende prijzen op de wereldmarkt met weinig prijsschommelingen, terwijl de moltenplaa (en in minder mate ook de Helopeltis) binnen afzienbaren tijd veel van zijn beteekenis verliezen zal, maar dan moet de cultuur intensief gedreven worden.

De cacaoplant is een laagblijvende boom van ongeveer 5 à 10 meter hoogte en bereikt in gesloten aanplantingen een leeftijd van ongeveer 25 jaar. Elders wordt ze veel ouder. In Suriname kent men 100-jarige boomen.

Het wortelstelsel is niet bijzonder krachtig ontwikkeld, bestaat uit een zeer diepgaanden penwortel met meerdere dikke zijwortels, alle fijnere wortelvertakkingen en haarwortels ontbreken bijna geheel.

De bast is bij jonge, forsche boomen tamelijk glad, bij oude ruig en vol oneffenheden en vindt men bij deze, vooral bij het criollo-ras een vegetatie van korsmossen, die groote, licht grijsgroene vlekken vormen. Deze breiden zich zoo uit, dat ze ineenvloeien en de natuurlijke grijsbruine kleur van den bast geheel verdringen.

De bladeren zijn eenigszins hangend, langwerpig met een gepronceerde punt en 25 à 50 centimeter lang. Jong blad is witachtig geelgroen, bij eenige variëteiten min of meer paars. Het heet poepoes en vormt zich op gezette tijden, 4 keer 's jaars, steeds tegelijk aan alle boomen. Het oude loof is donkergroen, hard nauwelijks glanzend en vertoont bij langere droogte niet zelden een fijn, grijs dons door een zeer dunne wasafscheiding.

De bloesem is klein, onaanzienlijk en geurloos en komt op schijnbaar willekeurige plaatsen van den bast der stammen en takken te voorschijn in kleinere of grootere trossen, is witachtig geel, met aan de kelk en het steeltje min of meer paarsachtig rose.

Het vruchtbeginsel is bovenstandig, de vrucht meloen- tot komkommervormig, min of meer puntig met tien overlansche geleuven, de buitenkant vertoont alle overgangen van geheel glad tot sterk wrattig gerimpeld en gegroefd. De kleur loopt uiteen van donkerrood tot rose en geel, tot min of meer groen. Criollokolven zijn op hooggelegen landen opvallend donkerrood, op laaggelegen meer overhellend naar Oranje. De lengte varieert van 12 tot 20 c.M. Groote vruchten zijn niet economisch daar ze dikwijls een dikke schil hebben.

De inhoud bestaat uit in 5 overlansche rijen geschikte pitten of boonen, omgeven door spierwit vrucht vleesch, dat elke tusschenruimte opvult, bij rijpheid van frissche smaak en slijmerig.

De cacao-pitten vormen het marktproduct. De zaadlobben zijn sterk in elkaar gekronkeld. Ze omsluiten aan hun basis het kiempje. De vorm van de pit is langwerpig rond en meer of min afgeplat. De grootste lengte bedraagt 2 c.M., haar breedte 1 à 1½ c.M. Een gezonde cacao-pit weegt in gegermenteerden en gedroogden staat 15 gram, een normale kolf bevat ± 30 zaden.

De Theobroma Cacao is inheemsch in aequatoriaal Amerika en wordt verdeeld in twee groepen, n.l. de Criollo- en Forasterovorm. De criollo's zijn de fijnere, echter teedere en zwakkere soorten, die langer in cultuur zijn, de forastero's verdringen de criollo's hoe langer hoe meer, daar ze krachtiger groeien en grooter weerstand tegen ziekten en plagen hebben, al is de soort minder goed, vaak ordinaar. De gestadige achteruitgang der criollo's, wat groeikracht betreft, doet zich vrijwel in alle cacao-verbouwende landen der aarde voor, en worden in de meeste landen thans uitsluitend forastero's geplant.

De forastero's worden onderscheiden in Djati Ronggo-, Assinan- en Tlogo-forastero's, die men hybriden noemt, daar de afstammelingen der moederboomen als regel duidelijk criollo-kenmerken vertoonen, zoodat er niet aan getwijfeld kan worden, of er heeft werkelijk een bestuiving met

Haagsche Steenkolen-Maatschij
voorheen J. KEMPS
Hofleverancier
Kantoor: Z.-O. Buitensingel No. 170
Den Haag Tel. H. 107

criollo-stuifmeel plaats gehad, hoewel dit niet wetenschappelijk is bewezen.

De cacao is een bij uitstek tropisch cultuurgewas, gedijdt vanaf het zeestrand tot op ongeveer 500 M. hoogte. Daarboven verdient de cultuur geen aanbeveling wegens langzamen groei en daar de oogsten dan te wisselvallig en te klein worden.

Als gemiddelde jaarlijksche regenval 3 à 4000 m.M., hoe gelijkmatiger, hoe beter. Korte droogte heeft gunstige uitwerking, lange droogte is nadelig. Over het algemeen zijn regenrijke jaren goede cacao-jaren, in droge jaren dalen de oogsten tot een minimum.

De cacao is wat den grond aangaat, niet kieskeurig. Zij groeit op vulkanisch zand, zoowel als op de vette en vruchtbare alluviale klei en de reeds bijkans 100 jaren in cultuur zijnde laterietgronden. Is de bodem niet rijk aan voedingsstoffen, dan zijn bemesting en grondonderhoud noodzakelijk. De bodem moet goed doorlaatbaar zijn, het grondwater mag niet te hoog staan en er mag geen padaslaag onder voorkomen. Padas is een harde voorplantenwortels en water weinig of niet doordringbare laag van vulkanischen of anderen oorsprong. Ook mergelklei is ongeschikt.

Als plantmateriaal gebruikt men bij voorkeur zaden van bekendstaande, individueel vruchtbare moederboomen. De vruchten worden geplukt, zoodra ze rijp zijn, daar anders de zaden aan kiemkracht inboeten en kiest men de best ontwikkelde, die in het midden van de vrucht gelegen zijn. Men laat ze eenen nacht in een dunne laag op een luchtige plaats drogen, dan worden ze in losse, licht aangedrukte aarde uitgelegd. De kiemtijd duurt 10 à 15 dagen. Dan worden ze in mandjes of kokers, gevuld met goede, rulle tuinaarde, gemengd met vergane compost overgebracht en deze onder een afdak van dun gespreid blad gezet, zoodat zich een licht lommer over de plantjes bevindt en zoo noodig begoten.

Na 6 à 8 maanden, als de plantjes een voet hoog zijn, worden ze in den vollen grond geplant, liefst in den westmoessontijden.

Ook legt men de zaden wel op kweekbedden uit en worden de plantjes later met een kluit aarde, als zoogenaamde poeterans in de tuinen overgeplant. Het planten zonder aardkruit, als zoogenaamde tjaboetans, of als stumps, zooals bij de rubber gebruikelijk is, is bij cacao geheel ondoenlijk.

Een enkel maal plant men op zijn West-Indisch de zaden direct in de tuinen uit, telkens 3 in een plantgat, en verwijdt later de twee zwakste plantjes.

De plantgaten zijn gewoonlijk een voet breed in het vierkant en 1 à 1½ voet diep.

Het overplanten moet met zorg geschieden, omdat de plantjes niet slap worden, want dan komen ze meestal niet bij en moet men er dan wat takken als schaduw omheen planten. Beter doet men echter de schaduwboomen veel eerder te planten, zoodat de jonge cacao direct natuurlijke schaduw vindt. Hiervoor gebruikt men meestal Lamtoro of Tephrosia.

Na een jaar zijn de plantjes een Meter hoog. Dan houdt de groei van het stammetje vrijwel op en splitst zich de top in 3 tot 5 takken. Hoe beter de schaduw, hoe hooger de stam. Dan heeft men de primaire vertakking.

Daarna schieten een paar waterloten als een bajonet omhoog. Eén of meer winnen het van de andere, bereiken een aanzienlijke dikte, schieten sterk omhoog, totdat er op een gegeven oogenblik weer een splitsing plaats heeft in meerdere zijtakken.

Zoodoende ontstaat er een secundaire vertakking meestal eerste etage genoemd, op een secundair stammetje. Op dergelijke wijze kan er nog een tweede, desnoods een derde etagevorming plaats hebben, die echter minder duidelijk is en practisch vrijwel ophoudt, wanneer de boomen volwassen zijn. Hand in hand gaat daarmee een afsterven

Genua en Marseille
Geregelde Koeriersdiensten
voor passagiers.
REISBUREAU LINDEMAN
's-Gravenhage
Rotterdam - Arnhem - Groningen - Utrecht

CORN. VAN DER SLUIJS

BINNENHUISARCHITECTUUR, MEUBELS, STOFFEN, ENZ.

ALLEEN NOORDEINDE 162A.

DEN HAAG

TELEFOON 4782

der primaire en zelfs der secundaire takken, en de respectieve stammen vormen dan één geheel, namelijk den definitieven stam. Als er te veel schaduw is, of de boomen te dicht op elkaar staan, wordt deze etagevorming abnormaal bevorderd, daar ze slechts een uitdrukking is van het zoeken naar meer licht en lucht. Dan blijven de boomen spichtig en zijn minderwaardig.

Dan moeten de waterloten enz. weggesnoeid worden, terwijl snoei bevorderlijk is tegen plagen, en verwijdering van zwakke takken de andere ten goede komt.

Het plantverband is het beste 17 x 17 of 18 x 18 met het oog op den omvang der boomen, of met het oog op groene bemesting op 15 voet, mits de rijen op 18 à 20 voet onderlingen afstand van elkaar komen te staan, al naar gelang van de rijkte of beter grond of hellend terrein.

Als grondbewerking zijn te noemen, omwerken, schoonhouden en bemesting en tegengaan van afspoeling door terrasseering, vangkuilen en afvoertolten.

Van clean weeding komt men algemeen terug, modernverbetersaars zijn aan te bevelen, hulpschaduw zoolang de cacao-boompjes jong zijn.

Een krachtige boom brengt in het 3de jaar de eerste bloesems voort. Meestal komt daarvan niets terecht, anders worden ze verwijderd. De eigenlijke productie komt dus tusschen het 4de en 5de jaar, en bloeit de boom verder onafgebroken tot zijn 25ste jaar door, wanneer hij door zwakte ongeschikt begint te worden. ± 99 pCt. der bloempjes zijn tot ondergang gedoemd, van de overgeblevene brengt weer een breukdeel het tot de volwassen kolf. Abnormaal sterke bloei heeft meestal slechte vruchtzetting ten gevolge.

Acht dagen na openspringen van den knop slaat een bloempje, dat vrucht zet, de kelk- en bloemblaadjes iets naar achteren en het vruchtbeginsel, dat grootte van rijkskorrel, wordt zichtbaar. Na een week is het een c.M. lang en neemt iedere verdere week ongeveer zoveel toe. Na ongeveer 5 maanden zijn ze volwassen.

De oogsten hebben één- of tweemaal per jaar plaats, deels afhankelijk van de hoogteligging der onderneming. Zijn er twee oogsten, dan vallen die in Mei/Juni en November/December. Van twee oogsten is de vooroogst meestal de grootste.

De pluk geschiedt meestal door vrouwen. Deze weten de rijpe vruchten met groote zekerheid te onderscheiden en moeten tevens alle zieke vruchten duidelijk zooveel mogelijk verwijderen. Is de pluk 's morgens afgelopen, dan worden de vruchten met een houten bijtel of korten knuppel handig opengeslagen. Ook gebruikt men een houten liggende notenkraker, oorspronkelijk afkomstig uit de West.

Gezonde pitten vallen zonder meer uit de kolf, uit zieke kolven moeten ze met een houten mesje losgemaakt, en worden deze direct afzonderlijk gehouden. Zodoende krijgt men reeds in de kolven een sortatie in superieur en inferieur. Deze blijven verder ook gescheiden.

Een derde tuinsortering wordt meestal ook reeds afzonderlijk gehouden, nml. voor alles wat zwart is, aangevreten, of vergevorderde phytophore aantasting vertoont.

De verhouding van superieur tot inferieur speelt een groote rol, hiervan hangen af kwaliteit en kwantiteit.

Een gemiddelde verhouding van superieur tot inferieur voor de Djati Ronggo-hybride van 5 tot 10 is bevredigend te noemen.

Het product gaat uit den tuin naar het etablissement.

In den oogsttijd wordt elken dag geplukt, op dezelfde plekken om de 5 à 8 dagen.

Op het emplacement worden na weging en bepaling der pluksters de pitten in de fermenteerbakken gestort, waar ze een gistingsproces doormaken. De wetenschappelijke zijde der cacaofermentatie is nog verre van opgelost, zelfs omtrent

de scheikundige veranderingen, die de boon door dat proces ondergaat, bestaan weinig voldoende gegevens. De fermentatie is eene alcoholische, die spoedig in een azijnzure overgaat. Werd deze te lang voortgezet, dan zou eene boterzure gisting ontstaan, en rotting volgen, wat ook geschiedt, als te weinig zuurstof daarbij toetreedt.

De fermenteerinrichting bestaat uit een zeker aantal djatihouten kisten, die in rijen geplaatst zijn. Iederen dag worden de pitten naar een volgende rij overgeschoffeld tot in de 4de rij. Sommigen laten de cacao de laatste 24 uur in water weken.

De kisten hebben een geperforeerden bodem, waardoor het vocht afdruipt en lucht van onderen toetreedt. Vanboven worden de kisten met zakken afgedekt, maar mag de temperatuur niet hooger dan 40 à 50° C. rijzen.

Criollo wordt veel korter gefermenteerd, nl. 1 1/2 à 2 dagen. Eerste tuinsortering fermenteert gemakkelijker dan 2de, vooral tegen het einde van den oogst.

Na het fermenteren worden de boonen in bakken gewassen, waarbij de door het fermenteren zoo goed als opgeloste pulp verwijderd wordt, daarna op droogvloeren platerans gedroogd, meestal eerst in de zon en dan in het drooghuis.

De zondroging geeft aan de boonen de mooie, lichtroode kleur, terwijl ze de oxydatieprocessen in de boonen bevoordert.

Daarna is de cacao voor verwerking geschikt. Moet ze verscheept worden, dan wordt ze, en uitsluitend door vrouwen, eerst gesorteerd.

De sortering is vrijwel overal dezelfde en is in den laatsten tijd getracht de merken zooveel mogelijk onder dezelfde nomenclatuur te brengen, waaraan de meeste ondernemingen gevolg gegeven hebben. Deze is als volgt:

- A1 roode, volle boonen.
- A2 id., met iets gerimpeld.
- A3 id., met sterken rimpel.
- B1 bont of bontrood, volle boonen.
- B2 id., met iets rimpel.
- B3 id., met sterken rimpel.
- Z1 zwart, volle boonen.
- Z2 id., met rimpel.
- Z3 id., met sterken rimpel, dor.
- G1 naakte boonen.
- G2 grof gruis.
- G3 fijn gruis.

Alles wat onder A begrepen wordt, is superieur en resulteert uit de eerste tuinsortering. B en Z zijn de inferieure merken, afkomstig uit de tweede en derde. Onder bont verstaat men min of meer donker gevlekte resp. verkleurde boonen, als gevolg van motaantasting. Dor noemt men boonen, die uit een nagenoeg leeg zaadshil bestaan. Naakt zijn boonen, die hun zaadhuid verloren hebben. Vallen de zaadlobben bovendien uit elkaar, dan ontstaat grof gruis of fijn gruis.

Bij een goeden oogst mogen de inferieure kwaliteiten bij elkaar genomen niet meer dan ongeveer 25 % van het geheel bedragen.

De boonen worden in zakken van 50 K.G., soms iets meer verpakt, naar Nederland verscheept en te Amsterdam publiek geveild.

De prijzen der superieure sorteringen zijn constanter dan die der inferieure, die der eerste soort Javacacao zijn altijd zeer stabiel geweest ook als gevolg van zorgvuldige bereiding, waarin ze bijna onovertroffen is, verder door zachte smaak en lichte breuk, die haar voor menging met bittere en donkere cacao zeer geschikt maken en waardoor ze een fancy-artikel is.

Haar vet is van bijzondere hoedanigheid. Dit wordt uit de boonen geperst en draagt in den handel den naam van cacaooter. De hoeveelheid cacaooter bedraagt circa 50 % van den boon, en wordt deze voor eetbare en industriele doeleinden gebezigd, o.a. voor de bereiding van de betere soorten schoensmeer.

De voornaamste eischen, die de markt aan de Javacacao stelt, zijn een volle, mooie boon met

MEDICINALE KRUIDEN
van A. KRAJENBRINK, Soerabaja, Java (N. O. I.)

DIABETA tegen Suikerziekte in elk stadium
AGENTIA tegen Verval van Krachten, Uitputting, Zwakte
PANAS tegen Malaria
RHOIDIN tegen Aambeien (haemorrhoiden)
ABDOMIN tegen Dysenterie, Chronische Diarree
LAXA tegen Vetzucht, Hardlijvigheid

Verkrijgbaar bij de „Centraal Apotheek
„DE KOEDOE”, Fred. Hendrikslaan 166,
Scheveningen, Telefoon Sch. 1053.

Muziekhuis
LUXOR

GROOTE MARKT 28 DEN HAAG
GROOTE SORTEERING GRAMOPHOONS
EN GRAMOPHOONPLATEN
Voor repatrieerenden speciale conditiën

V. MASSARO
KAMPERSINGEL 50 - HAARLEM

LEVERANCIERS VAN MARMER, MOZAIEK,
STEEN- EN HOUTGRANIET VLOEREN,
LAMBRIZEERINGEN, AANRECHTBLADEN
GOOTSTEENEN, TRAPPEN, PLINTEN enz.

CONSTRUCTEUR VAN BETONWERKEN
Specialiteit in KUNSTSTEEN EN KUNSTMARMER

VERZAMELAARS

*Zij, die Kunstvoorwerpen willen ver-
koopen of hunne verzameling wenschen
te completeren, worden attent ge-
maakt op de rubriek Vraag en Aanbod
in het Maandblad*

NEDERLANDSCH-INDIË
OUD EN NIEUW

*Prijs f 2.50 per annonce van ten
hoogste vijf regels. Ter kennismaking
wordt op aanvraag gratis een nummer
van ons Maandblad toegezonden*

NOBELSTRAAT 20 TEL. H. 1987*
DEN HAAG

Hôtel de l'Europe
AMSTERDAM
HUIS VAN DEN EERSTEN RANG
ZALEN VOOR PARTIJEN

BESCHIKBAAR.

Aan de Leden van „Oost en West”

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad” is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereniging.

Ten gevolge der heerschende malaise wordt het bestaan van genoemd blad bedreigd.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

- 1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoop te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,
- 2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

DE UITGEEFSTER.

ACADÉMIE DE DANSE MODERNE

N. DE PARMENTIER

Tijdens het Zomerseizoen worden de Danslessen gegeven in ons Paviljoen

DIRK HOOGENRAADSTR. 172

SCHEVENINGEN

Dansen leeren in 4 à 5 Privaatlessen
Spreekuur 11-12 u. 's-Avonds 9-10 u.

MODE-VAKSCHOOL - THUIS KNIPPEN LEEREN

kan elke Dame en Meisje, zonder rekenen en teekenen, van alle boven- en onderkleeding. Ook Jongens- en Kinderkleeding. — Zendt postwissel à f1.60 of BRIEFKAART en U ontvangt per omgaand een boek voor zelf-onderricht met meer dan 100 modellen en maken daarbij een gratis apparaat om u te laten zien hoe gemakkelijk onze methode is. Verschillende naai- en huishoudscholen werken met succes volgens onze methode

VRAAGT PROSPECTUS.

W. HENDRIKSE-KNAPEN Gediplomeerd Leeres en Directrice.

TOLSTEEGSINGEL O.Z. 54 - UTRECHT

Tramhalte Lijn I en III :: Voorheen Heerenweg 44
Postchèque en Girodienst 76650

RESTAURANT „KUMMER”

Juliana van Stolberglaan 94 Tel. B. 1339

BEZORGING VAN DINERS AAN HUIS met keuze van verschillende schotels.

ZALEN DISPONIBEL voor extra Diners en Partijen tegen niterst concurrerende prijzen.

APARTE ZAAL VOOR DAMES

dunne schil, gelijkmatig helder roodbruine kleur en een gelijkmatige, lichtbruine breuk. Op andere kenmerken, zoals vorm, reuk en smaak komt het blijkbaar in de tweede plaats aan.

De productie van Java schommelt tusschen 302 tot 2541 tonnen van 1000 K.G. per jaar en bedroeg in 1919 bij een oogst van 2408 ton op Java 0.53 % van den wereldoogst à 454.380 ton.

Ook in goede jaren en wanneer alle jongere aanplantingen in productie zijn gekomen, zijn niet meer dan oogsten met eene vermeerdering van 50 of 100 % te verwachten, zoodat Java in afzienbaren tijd de rij der kleine producenten niet zal kunnen verlaten.

Holland verwerkte voor den oorlog ongeveer 10 à 20 maal zooveel cacao als Java produceert.

Verder bevat het boekje nog eenige zeer belangrijke gegevens omtrent productiviteit, ziekten, plagen en hunne bestrijding, terwijl de auteur te kennen geeft, dat hij bij intensieve bewerking der cacao, een goede toekomst voor haar op Java ziet.

De lezing van het boekje is dus ten zeerste aan te bevelen en is de lectuur over cacao met deze uitgave verrijkt, ook voor hen, die op de hoogte van dit belangrijke cultuur- en handelsartikel wenschen te komen, zonder er een dieper gaande studie van te maken.

VAN PESKI,
Oud-Planter.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Het Europeesche Bestuurscorps.

Het is een gedurende de laatste jaren meermalen geconstateerd verschijnsel, aldus het *Soer. Hbl.* van 28 Juli, dat van de oude liefde voor den Indischen bestuursdienst niet veel is overgebleven.

Met allerlei kunstmiddelen — instituut ongediplomeerde gezaghebbers, inschrijving van officieren, toekenning beurzen — heeft de Regeering in de dringende behoefte aan B.B.-ambtenaren moeten voorzien. Vooral bij de in Indië geboren jonge mannen is de animo vrijwel geheel verdwenen. De volgende cijfers toonen dit afdoend aan. In de jaren 1918 t/m. 1922 waren voor het volgen van de bestuursstudie aan de Hoogeschool te Leiden voor Indië gereserveerd resp. 22, 24, 24, 40 en 35 plaatsen. Er meldden zich aan resp. 5, 4, 13, 7 en 5 kandidaten, van wie door de schiftingscommissie werden aangenomen 4, 3, 1, 6 en 4 personen. Men bedenke hierbij nog, dat de kandidaten op kosten van den Lande naar Holland reizen en onder het genot van een studietoelage studeeren.

Men zoekt veelal de oorzaak van deze verminderde animo in de zeer onvoldoende regeling der positie van de B.B.-ambtenaren, en stellig is dit een belangrijke factor. Wij meenen evenwel, dat dit niet de eenige oorzaak is en in deze opvattingen worden wij versterkt door den gang van zaken in Britsch-Indië. De Britsche ambtenaren van den „civil service” worden goed bezoldigd en genieten een goed pensioen. Toch bestaat ook in Engeland bijster weinig lust, om bij het eens zoo begeerde corps in dienst te treden. En ook de Engelse regeering is tot noodmaatregelen moeten overgaan. Zestien officieren uit het Indische leger zijn naar den burgerlijken bestuursdienst overgegaan. Het laatste examen leverde slechts een oogst van 5 — zegge vijf — Europeesche bestuursambtenaren op. In Engeland wordt de weinige animo voor den Britsch-Indischen bestuursdienst toegeschreven aan het verminderde aanzien van het ambt, het verzwakken van het ambtelijk prestige, en als de oorzaak hiervan beschouwt men de democratisering van de staatsinrichting van Britsch-Indië, die aan

Hotel „de Leeuwerik”

KRUISSTRAAT 30-32 :: HAARLEM

TELEFOON 514

Huis van den Eersten Rang

CENTRALE VERWARMING.

Restaurant „GUDE”

WEIMARSTRAAT 341 TELEFOON M. 5240

Diners vanaf 80 cent
Dagschotel (tusschen 12 en 2 uur) . 60 cent
Uitzending van Diners tusschen 4 en 7 uur
Kamers met pension vanaf f 50.- per maand

Aanbevelend, EUG. J. D'HANNE

de zelfstandigheid van den Britsch-Indischen ambtenaar voor een goed deel een eind maakte.

Met deze verandering van het wezen van den dienst heeft de Britsche regeering in zoo verre reuking gehouden, dat, wie het niet bevalt, wie zich niet meer kan of wil aanpassen aan de nieuwe situatie, met proportioneel pensioen naar huis kan gaan. Velen zullen van dezen maatregel gebruik maken. Hoe weinig vertrouwen in de toekomst bij de Britsche bestuursambtenaren bestaat, blijkt uit het duidelijkst uit een artikel van een hunner, de heer Chesney, geschreven in de *Fortnightly Review*, waarin deze bittere woorden voorkomen: „Over tien jaren zal de Britsch-Indische bestuursambtenaar naar vrijwel opgehouden hebben te bestaan, zal hij slechts door een handvol onmoedigde mannen worden vertegenwoordigd, die gebleven zijn met het oog op hun pensioen, wanneer althans de Britsche regeering hun recht op pensioen nog niet verloochend heeft.” Zóó is de geest onder de bestuursambtenaren in Ned.-Indië zeer zeker nog niet. Maar . . . de democratisering van Ned.-Indië keert ook nog slechts in haar eerste beginstadium.

Hoezeer wij ook de vermindering van aanzien en prestige van de Europeesche bestuursambtenaren zouden betreuren, toch meenen wij, dat dit op zichzelf nimmer een beletsel mag zijn, om maatregelen in te voeren, die aan de bevolking medezeggenschap in het bestuur beoogen toe te kennen. Alleen: de bevolking en de toestanden moeten voor de invoering van dergelijke maatregelen rijp zijn. Dat is het eenige criterium, dat ons inziens mag worden gesteld. Wat wij wel billijk achten is, dat — in navolging van de Britsche regeering — aan de bestuursambtenaren, die in den geest van den autoeratischen bestuursvorm zijn gevormd en die zich niet kunnen aanpassen bij de nieuwe begrippen van medezeggenschap van de zijde der geregeerden, de gelegenheid wordt geschonken, door het toekennen van proportioneel pensioen, den dienst te verlaten. Zoo éénig bestuursambtenaren met den geest, waarin wordt geregeerd, moet zijn doordrongen, dan is het wel het corps bestuurs-ambtenaren, en men kan iemand moeilijk ten kwade duiden, dat hij niet veranderd van sympathie, in dit geval dus, dat hij niet direct verandert van autoeraat in democraat. Intusschen is het in Ned.-Indië nog lang niet zoo ver gekomen met de democratisering als in Engelsch-Indië. Toch staan ook wij hier voor gewichtige veranderingen in de Staatsinrichting. De volksbeweging oefende reeds haar invloed uit op de positie van den Europeeschen zoowel als van den Inlandschen bestuursambtenaar.

De komende regentschaps- en provinciale raden zullen den bestuursambtenaar opnieuw voor een waarschuwing en een verandering van hun positie en werkring stellen. Meer en meer zullen zij van hun bestuursmacht inboeten en uitvoerend organen worden. Ook dan blijft hun nog een hoogst belangrijke taak toebedeeld. De zedelijke en geestelijke invloed van den Europeeschen bestuursambtenaar, ook op den practischen gang van zaken, kan ook onder de nieuwe verhoudingen groot zijn. Dit zal grootendeels van henzelf afhangen. De moeijlichkeiten van de nieuwe verhoudingen erkennend, hopen wij, dat, nadat de positie van den Europeeschen bestuursambtenaar eindelijk afdoend zal zijn geregeld, jong Indië en jong Holland zich zal aanpassen. Ook in het nieuwe Indië is voor den bestuursambtenaar een schoone taak weggelegd, n.l. het in goede banen leiden van de nieuwe staatkundige organen, te waken tegen de railleeren.

Het „Eenig-noodige”.

„Voor een handelsopleving zou noodig zijn een uitbreiding der cultures, zoals die in de jaren 1910-1920 bijna onafgebroken heeft plaats gevonden.” Mededeel. Handelsveren. Medan.

De *Deli Crt.* van 3 Aug. schrijft o.m.: Het is goed, dat het bovenstaande advies gegeven wordt door de Handelsvereniging, een belangrijk lichaam.

Hotel „PROMENADE”

Oude Schev. weg 21

TEL. SCH. 454

Aangenaam Zomer- en Winterverblijf

Prachtige ligging :: Matige Prijzen

Hotel de Bellevue

BEZUIDENHOUT 15 :: 's-GRAVENHAGE

TEL. INTERC. H. 447.

187

Pension „SUNNY HOME”

Laan v. Meerdervcort 568 Telef. M 1904.

Indische en Hollandsche Tafel
van 12-2 en van 5-7 uur

Volledig Pension v. af f 4.- per pers. per dag

staat gesteld moeten worden zich te ontwikkelen en mede te genieten van wat de Westersche ontwikkeling haar voor bruikbaar kan bieden.

Rond de Stille Zuidzee.

De heer W. J. Lucardie, kapt. b. d. Gen. Staf N.-I. Leger, geeft in zijn werk „Rond de Stille Zuidzee” een overzicht van de ontwikkeling der verhoudingen en gebeurtenissen in Oost-Azië. Het Soer. Hbl. (dd. 28 Juli) is den schrijver dankbaar voor zijn arbeid, ook omdat de conclusie, waartoe kapitein Lucardie komt, geheel de zijne is. Het blad zegt o.m.:

Voor de Nederlanders, en in 't bijzonder de Nederlanders in de tropen, valt er uit het werk heel wat te leeren. Vooral hopen wij, dat de leden der Staten-Generaal het in handen zullen krijgen en... bestudeeren, vóór nog de vlootwet in behandeling komt. Zij kunnen er nog heel wat uit leeren; ook aan onze Nederlandsche diplomaten zij het werk aanbevolen.

De heer Lucardie, die als kapitein van den Gen. Staf een zekere reserve in acht moest nemen, is zeer mild in zijn critiek, al staat hier en daar tusschen de regels heel wat te lezen; hij deed dan ook niets anders, dan de feiten en verhoudingen in het juiste licht stellen en het is dus niet zijn schuld, als een bloote opsomming daarvan reeds een critiek is op ons regeeringsbeleid.

De conferentie van Washington is een herhaling van den Vrede van Utrecht geweest. „Chez vous, sur vous en vooral sans vous”. Het is een groote verdienste van den auteur, dit zoo helder in het licht te hebben gesteld.

De geweldige materie is zeer overzichtelijk in 4 tijdperken ingedeeld, waarbij dan de conferentie te Washington als middelpunt is genomen.

Wellicht ware het juist geweest, als titel te nemen de ontwikkeling der verhoudingen en gebeurtenissen vóór en na de conferentie te Washington. Dit doet echter aan de waarde van het werk niets af.

In groote trekken zien wij den Oost-Aziatischen politieken toestand zich van het jaar 1541 af, de eerste aanraking der Japanners met de Portugeezen, tot op den huidige dag, ontwikkelen. Het is den schrijver daarbij gelukt het ver af liggende slechts kort aanstippend, hoe langer hoe uitvoeriger te worden, om daardoor, zonder de groote lijn uit het oog te verliezen, de gebeurtenissen der laatste dertig jaren, die natuurlijk den meesten invloed gehad hebben, meer tot haar recht te laten komen. Vooral het hoofdstuk, dat het tijdperk 1914—1921, hetwelk onmiddellijk aan de Washington-conferentie vooraf gaat, behandelt, is zeer interessant. Heel jammer is het alleen, dat er geen bronnenlijst bij gevoegd is.

Aan den anderen kant is het zeer te loven, dat er een ruim gebruik is gemaakt van couranten-artikelen, die vooral van de jongste tijden, nu de verschillende archieven nog hermetisch gesloten zijn, een veel beteren kijk geven dan de gepubliceerde wit- en andere kleur-boeken.

Wanneer de schrijver het ontstaan van het Japansch-Engelsche verbond schildert, is hij niet geheel en al ingelicht. Te weinig laat hij uitkomen, hoe de Europeesche politiek het Oost-Aziatische vraagstuk heeft beheerscht. Hoe bijv. de conferentie van Berlijn, die Rusland belette zich in Constantinopel te nestelen, een reden was, dat Rusland zich naar het Oosten wendde. Had de schrijver verder de geschiedenis van het Panamakanaal gekend, hij zou hebben doen uitkomen, hoe de houding der Vereenigde Staten tijdens den Boerenoorlog, er Engeland mede toe hebben gebracht, het verbond met Japan te sluiten.

Vooral dit laatste is van zeer veel beteekenis, ook voor de tegenwoordige verhoudingen. Engeland heeft n.l. altijd in de Vereenigde Staten een gedachten concurrent gezien. Het had tijdens den Boerenoorlog geleerd, hoe Amerika van een moeilijken tijd voor het Britsche rijk, zeer handig gebruik wist

Haagsche Coöperatieve Keuken

Restaurants
Keppelerstraat 274 Tel. M. 2313
Anna v. Buurenstraat 204 - Tel. B. 226
Middagschotel 12-2 uur à f 0.65
Diner 5-7 uur à f 1.10
Diverse Schotels à la carte.
Uitzending door de geheele stad à 10.76 PER MAALTIJD en 10.14 bezorgloon PER BUS.

BESCHIKBAAR.

Restaurant Mondain

Premier Ordre

Zijt Gij Abonné

van het rijk Geïllustreerde
Maandblad

NEDERLANDSCH INDIË
OUD EN NIEUW

Zoo niet, vraag dan gratis proefnummer
aan bij de Administratie

— PRIJS PER JAARGANG f 20.—

Te voldoen in twee halfjaarlijksche termijnen
van f 10.—

Losse nummers f 2.50

Nobelstraat 20 Den Haag

— Telefoon H. 1987* —

Kasteel „Oud-Wassenaer”

Telefoon Kievit 571
15 minuten per Electr. Tram van Den Haag
Tramhalte Stoeplaan

Het geheele jaar geopend

Alle comfort Matige pension-prijzen

BESCHIKBAAR.

Parkhotel

van Stolkpark, Scheveningsche Boschjes.
Tel. S. 733 - S. 1525 - S. 467

EERSTE RANGS FAMILIEHOTEL
Centrale Verwarming, Electrisch
Licht, Baden, Rustige ligging.
LIFT,

Bijzonder geschikt voor Zomer- en Winterverblijf

BESCHIKBAAR.

J. A. VAN BRAKEL - UTRECHT

F. C. DONDRSSTRAAT 22a

Pension voor geheele Families

PENSION-PRIJZEN NADER OVEREEN TE KOMEN

dat zich in den loop der jaren heeft doen kennen als een objectief beoordeelaar en een ernstig bestudeerder van de toestanden ter Oostkust. Wij vreezen dan ook niet, dat het bovenstaande maxime ernstige tegenspraak zal ondervinden.

De mogelijkheid om het kapitaal, binnenlandsch zoowel als buitenlandsch, naar de Oostkust van Sumatra te lokken, moet van de Regeering uitgaan, die het in haar hand heeft om de voorwaarden voor nieuwe ondernemingen ter Oostkust of in de Buitengewesten in het algemeen zoo aantrekkelijk mogelijk te maken. Wij erkennen, dat daarvoor een volslagen ommekeer in de zienswijze der Indische Regeering noodig is. De veranderde politiek ten opzichte van de Poenale Sanctie zou daarvoor een eerste stap kunnen zijn, die dan gevolgd dient te worden door een serie van nieuwe maatregelen. Wanneer de in Indië aangeboden belegging inderdaad „goed” is, wanneer het kapitaal op een behoorlijke rentabiliteit kan rekenen, dan zal het niet aarzelen hier belegging te zoeken.

Het komt er maar op aan, dat wij gunstiger voorwaarden bieden dan anderen en niet, zooals in de laatste jaren het geval was, de beleggers eerder afschrikken dan aanmoedigen.

Over de middelen daartoe behoeven we niet uit te weiden, die liggen voor de hand. Het begint natuurlijk met het den liefhebbers voor gronden gemakkelijk te maken, zoowel wat het zoeken en verkrijgen der gronden als de te betalen present-tanah en hacil-tanah betreft. Men behoeft niet alles voor niets te geven, maar wie te hooge eischen stelt, benadeelt de schalkist en het land, dat slechts bloeien kan bij een voortgaande ontwikkeling. Want ook in dit opzicht is stilstand achteruitgang.

Een grooter aantal ondernemingen biedt niets aan voordeelen. Allereerst brengen alle hun bestellingen op, verschaffen zij brood aan een goed aantal menschen, het meest Inlanders, of ze dan al uit het gewest zelve komen of van Java. Verder geven zij aanleiding tot uitbreiding van het aantal kampings en nederzettingen der plaatselijke bevolking door arbeiders, die niet weer terugkeeren naar hun land van herkomst, doch zich hier blijvend vestigen. En daarmee wordt weer gelegenheid gegeven tot uitbreiding van het aantal instellingen van Gouvernementswege, van bestuur, rechtspraak en politie. Ook zou b.v. de aanleg van groote wegen, zooals wegen, spoorlijnen en havens eerder wensabel worden bij een uitbreiding van het aantal ondernemingen en daarmee van de productie van het land.

Wanneer we daartegenover zien hoe in de laatste jaren de ondernemers afschrik zijn door hooge hacil-tanah, door bemoeilijking in het verkrijgen van gronden, door het reserveren van absoluut overbodige gronden voor een bevolkingsuitbreiding over een halve eeuw, dan kunnen we gerust vaststellen, dat daarmee de belangen van Ned-Indië van Noord-Sumatra in het bijzonder ernstig geschaad zijn.

Dat zich door een gemakkelijke houding wel eens speculanten van de beste gronden zullen verzeke- ren, behoeft geen noodzakelijke consequentie te zijn. En wanneer dat desondanks eens mocht gebeuren, dan is dat ook nog zoo'n vreeselijk kwaad niet. Want menig vooruitstrevend explorateur heeft daarmee de aandacht op een bepaald gebied gevestigd en er het kapitaal heengeleid, zooals wij ons als plicht der Regeering bepleiten. Zoo heeft b.v. in Siantar geheel deze taak van het Gouvernment overgenomen. Dat hij daarvoor belangrijke bedragen in de wacht sleepte is tot zekere hoogte te billijken.

Kortom, de Regeering zal ook in dit opzicht haar standpunt geheel hebben te herzien. Er zal — on-anks de slechte tijdsomstandigheden — neen, juist gens de slechte tijdsomstandigheden, reclame ge- maakt moeten worden door de op ontginning achtende woeste gronden der Buitengewesten. Maar naast zal door aanleggen van nieuwe verbindingen een geïsoleerde, primitieve bevolking in

E...
M. 5240
cent
cent
uur
aand
D'HANE
men amb
e.
van de
verre re
wie zich
e nieuw
huis kan
gebruik
komst h
lijkt w
nner, de
y Revier
a: „Ove
rsamble
n, zal h
manner
zijn me
de Brij
niet vee
bestuur
nog nie
ndië voo
stadium
aanzie
ambtma
at dit o
m man
ing mee
en toe
bestand
naafre
dat om
el biljo
Britsch
a, die i
ursvoor
anpass
chap va
wordt g
ortione
g amb
it wor
wel het
ienand
verand
iet dree
tussche
gekome
ch-Indi
verand
beweging
sitie van
andscha
le reden
voor een
n positie
n zij van
d orgaan
ogst be
n geeste
bestuurs-
van za-
gen zeer
f afhan-
rhoude-
e positie
eindelij
ong Hol-
we Indi
one taak
van de
egen de-
n uitbrei-
1920 bijna
Handels-
Het is
n wordt
lichaam,

NEDERLANDSCHE HANDEL - MAATSCHAPPIJ

Gestort Kapitaal f 80,000,000.-
Statutaire Reserve - 19,769,180.-
Buitengewone Reserve - 22,660,000.-

Hoofdkantoor: AMSTERDAM.
Agentschappen te ROTTERDAM en 'S-GRAVENHAGE.

Vestigingen in Nederlandsch-Indië,
Straits-Settlements, Britsch-Indië, China en Japan.

in en Verkoop van Wissels en Telegrafische Transferten
Incasseringen en Financieringen.
Schiftelijke en Telegrafische Credieten.
Reiscrédietbrieven.
Deposito's.
Rekeningen-Courant.
Administratie van Effecten en alle andere Bankzaken.

Wanneer U

PERIODIEKEN

wilt uitgeven, wend U dan tot ons. Wij zijn daarvoor speciaal ingericht en kunnen derhalve voor

goede en tijdige aflevering

zorg dragen. Desgewenscht verzorgen wij voor U de

Administratie en Expeditie

Onze rotatiepersen staan gereed voor uw **grote oplagen**, onze prima snelpersen voor die tijdschriften, waarbij het vooral op **kunstdruk** aankomt.

N.V. Drukkerij Ten Hagen

Nobelstr. 20, Den Haag, Tel. H. 1987*

BESCHIKBAAR.

Nederlandsch Administratiekantoor

Hoofdkantoor: WILLEMSPARKWEG 4 - AMSTERDAM

Bijkantoor: 'S-HERTOGENBOSCH, Parade I, Tel. No. 1079

ALLE BANKZAKEN

Verstrekt gratis advies betreffende alle fondsen en aandelen, verhandelt valuta op termijn, belast zich met uitvoering van orders op de Amsterdamsche Beurs. S

ROTTERDAMSCH LLOYD

Directie: WM. RUYSS & ZONEN - ROTTERDAM

Geregelde MAIL- en PASSAGIERSDIENST van ROTTERDAM naar NEDERLANDSCH-INDIË met aansluiting naar alle havens in den IND.-ARCHIPEL

LUXUEUS INGERICHTE MAILBOOTEN, alle voorzien van draadloze telegrafie en onderwater-kloksignaal.

te maken, om zijn economische, zoowel als zijn politieke positie te verbeteren. Het Panamakanaal was de prijs, waarvoor de neutraliteit van Amerika tijdens den Boerenoorlog gekocht werd.

Het verdrag met Japan was derhalve ook een boodschap aan Amerika, dat een tweede maal Engeland zich niet door Amerika zou laten overrompelen.

Men moet daarbij niet uit het oog verliezen, dat in dien tijd Chamberlain ook ernstig over een verbond met Duitschland gedacht heeft. Engeland met Japan en Duitschland verbonden, had zoowel Rusland als Amerika in toom gehouden.

Nu is Duitschland uitgeschakeld, Rusland eveneens, en het evenwicht in den Pacific is verloren, niet alleen echter, omdat het Japansch-Engelsch verbond is opgezegd, doch tevens, omdat in Europa Frankrijk de machtigste luchtvloot en het sterkste leger bezit, waardoor Engeland zich ernstig in zijn vrijheid van beweging bedreigd ziet. De toekomst zal nu moeten leeren, hoe het zich uit deze moeilijkheid zal redden.

Moge het werk van den heer Lucardie dus hier en daar wat te begrensd zijn, aan den anderen kant in der Beschränkung zeigt sich der Meister, en is het hem gelukt een zeer leesbaar, goed gedocumenteerd boek te schrijven, dat, wars van alle effect-jagerij, den toestand juist schildert.

De vice-president van den Raad van Indië, de heer E. Moresco, heeft er een voorwoord bijgeschreven. De eerste raadsman van den gouverneur-generaal weet, na lezing van dit werk, geen anderen raad te geven, dan dat Nederland de gebeurtenissen zorgvuldig moet gadeslaan.

UIT DE INLANDSCHE PERS.

Een en ander over den ouden Maleischen stam.

III (Slot).

Tijdens het bestuur van Soeltan Modlafar Sjah, werd Malakka aangevallen door den Vorst van Siam, met name Boebani. De verzamelde troepenmacht, onder bevel van Toen Perak, wist evenwel niet alleen dien aanval te breken, doch rukte zelfs Siam binnen, van waar tal van kinderen en vrouwen naar Malakka werden medegevoerd.

De Vorst van Siam herhaalde later wel den aanval, doch door de eendrachtige samenwerking van Vorst, hoofden en onderdanen van Malakka, kon men dien aanval bezweren en moest eerstgenoemde, zonder succes te hebben behaald, naar zijn land terugkeeren.

Na een 40-jarig bestuur, werd in het jaar 1374 Soeltan Modlafar Sjah vervangen door den 17-jarigen Sultan Mantsjoer Sjah.

Toen deze een bezoek bracht aan den Vorst van Madjaparit, waren in zijn gevolg de bestuurders van Indragiri, Serlong (?), Palembang, Djambi en Lingga, zoomede tal van dienaren van naam.

Het doel dezer reis was het weder aanknoopen van de verbroken vriendschapsbanden.

De ontvangst had met de noodige eerbewijzen plaats.

Ten einde dien vriendschapsband te versterken, huwde Soeltan Mantsjoer Sjah eene dochter van den Vorst van Madjapait, die daarvoor het landschap Indragiri als koopsom aanvaardde.

Ook de Keizer van China gaf een zijner dochters, die tot den Islam was bekeerd, aan Soeltan Mantsjoer Sjah tot vrouw.

Het gevolg dat zij medenam kreeg eene afzonderlijke verblijfplaats op een nabijliggenden heuvel, die nu nog den naam draagt van Boekit Tjina.

Gedurende de regeering van Sultan Mantsjoer Sjah, volgden de vorsten van Bahang (?), Siak en Indrapoera diens bevelen op.

Na in het jaar 1420 nog een aanval van Boegineezen, onder bevel van Kraeng Samarloeki te hebben afgeslagen, stierf Sultan Mantsjoer Sjah in het jaar 1447.

BESCHIKBAAR.

DE BAS & Co., Bankiers HEERENGRAGHT 17 - 'S-GRAVENHAGE

BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN

:: Safe-Inrichting ::

Hij werd opgevolgd door Soeltan Alawadin Sjah I, die, na een 30-jarige voorspoedige Regeering in 1477 door Soeltan Mahmoed Sjah I werd vervangen.

Tijdens zijn bestuur bezochten de Portugesche handelaren van Goa voor het eerst de stad Malakka en konden zij zich van de voornaamheid dier stad overtuigen.

De bevolking zag toen voor het eerst den Westertling.

Toen één van de eerste Scheepskapiteins zich aan wal bevond, betastte men zijn baard, hetgeen bijna tot verwikkelingen aanleiding had gegeven, ware het niet dat de Sjah Bandar van de plaats den Portugees met een gouden ketting, versierd met diamanten, had vereerd.

Het opperhoofd der Portugesche vestiging te Goa, nam, na de kennisname van het rapport van den Scheepskapitein, geen genoegen met de onderzonden bejegening en zond eene vloot onder bevel van Pareira naar Malakka, welke stad met geschutvuur werd beschoten. Na eene dappere verdediging door de Maleiers, die voor het eerst met de Westersche oorlogsmiddelen kennismaakten, was die vloot verplicht naar Goa terug te keeren.

Gouverneur d'Albuquerque was van meening dat wanneer hij persoonlijk de leiding eener gewapende excursie op zich nam, betere uitkomsten te verkrijgen zouden zijn.

Hij vertrok dientengevolge naar Portugal en na de zaak bij Koning Emanuel te hebben bepleit, kreeg hij van dezen vorst versterking in den vorm van 34 gewapende zeilschepen die regelrecht de bestemming naar Malakka volgden en bij aankomst landden.

Sultan Mahmoed Sjah, die op een oliefant was gezeten, trok met zijn volk de gewapende Portugesche macht tegemoet, met het gevolg dat die zich op de schepen terugtrok.

Den volgenden dag kwam zij echter wederom aan land en in het toen ontstane gevecht sneuvelden tal van Maleische voorvechters, terwijl de Vorst werd gewond en met zijn gevolg de wijk nam.

Op die wijze kwam de hoofdplaats Malakka in het bezit der Portugeezen, waarvan de eerste gouverneur was Rodrigo Brit Palatijn.

De Sultan Mahmoed Sjah trok eerst naar Pahang en vestigde zich daarna in de nieuwe vestiging Djohor, alwaar hij in 1513 overleed.

Van af dat jaar tot aan het jaar 1671, waren de verschillende Djohorsche Vorsten als volgt:

- Soeltan Ahmed van 1513—1540;
- „ Alawadin II van 1540—1559;
- „ Abdoel Djalil II van 1559—1591;
- „ Alawadin III van 1591—1610;
- „ Abdoellah van 1610—1621;
- „ Mahmoed II van 1621—1624;
- „ Abdoel Djalil II van 1624—1671.

Tijdens het bestuur van dezen laatste ging in het jaar 1641 de stad Malakka over in handen van de Nederlanders.

- De opvolgers van Abdoel Djalil II waren:
- Soeltan Hrakin Sjah 1671—?
- „ Mohamad ?—1699;
- „ Abdoel Djalil III 1699—1708;
- „ Soleman Sjah 1708—1727;
- „ Abdoel Djalil IV 1729—1761.

Deze laatste werd vorst van Lingga en opgevolgd door:

- Soeltan Mahmoed III van 1761—1797;
- „ Abdoel Mahman van 1797—1832;
- „ Mohamad Sjah III van 1832—1841.

In het jaar 1795 kwam Malakka in Engelsch bezit, doch werd Engeland tengevolge van de beslissingen op het Weener Congres verplicht de stad weder aan Nederland terug te geven.

In het jaar 1825 had de ruil van Malakka tegen Benkoelen plaats.

N. V. Meubelfabriek „DELTA”

Van Broekhuizenstraat 26-28-30 - Telef. 893

NIJMEGEN

Wij kunnen U momenteel aanbieden:

Complete Huiskamers van af f 315.-

WISBRUN & LIFFMANN
 Veenestraat 35-37 - Tel. 2593 - Den Haag

DAMES MODEARTIKELEN.
 ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
 ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.

BALARTIKELEN.

Wij fotografeeren U thuis
 zonder verhooging

INLICHTINGEN:
FOTO-PERSBUREAU
 Lange Poten 15a - DEN HAAG - Tel. H. 1741

BIJ UW BEZOEK AAN
BRUSSEL, OSTENDE of BLANKENBERGHE,
 bemerkt U, dat Uw kleederen gekreukt, geviekt of
 gescheurd zijn.

U kunt ze moeilijk missen Geen nood
Wij Reinigen en Persen Uw Kleding
 terwijl gij slaapt!

THE AMERICAN EXPRESS CLEANERS AND TAILORS
 hebben eigen ateliers te

BRUSSEL, OSTENDE, BLANKENBERGHE,
 Palace Hotel 39 rue Royale Hotel Excelsior
 Astoria Hotel Royal Palace Hotel Belle Vue
 Grand Hotel rue de la Limite Grand Hotel

Onverschillig waar U loeert, wij Stoomen (binnen 24 uren)
 Reinigen, Verven, Repareeren, Keeren, Plisseeren, Stoppen
 (American Stoppage) alles zoo vlug en zoo goedkoop,
 dat wij reeds vele Hollanders onder onze trouwste Cliën-
 tèle mogen rekenen.

Indien Uw verblijf zoo kort is, dat Gij in een der boven-
 genoemde plaatsen niet overnacht, dan reinigen en persen
 wij Uw kleding,
 terwijl gij Uw courant leest of even een
 brief schrijft.

American Express Cleaners & Tailors
 Prop.: M. ANDRÉ,
 4 rue Grétry, BRUSSEL
 (eerste Zijstraat rechts op den Boulevard komende van
 de Place Brouckère).

UIT DE CHINEESCHE PERS.

Australië en de Chineez.
 II (Slot).

De houding van Groot-Brittannië ten opzichte van de Australische Immigratievoorschriften, die niet overeenstemden met de vroeger vastgestelde Engelse Regeeringsbeginselen, bepaalde zich tot het brengen van dit onderwerp als een punt van bespreking op de toenmalige agenda van den Dominionraad.

Als Voorzitter van dien Raad, die door de verschillende Australische Premiers te Londen werd bijgewoond, sprak de heer Chamberlain als zijne meening uit, dat de door de Australische Regeeringen genomen beslissingen, ten aanzien van de aan te nemen houding tegenover de miljoenen Aziaten, hem heel sympathiek moesten zijn, in aanmerking genomen het feit, dat men, behalve met andere nationaliteit, ook te doen had met andere zeden, met andere godsdiensten en met andere beschaving.

De toelating dier Aziaten evenwel aanvaardende, zou hunne aanwezigheid zeker aanstoot kunnen geven aan de in Australië reeds georganiseerde Arbeiderspartij.

Daartegenover moest men echter niet vergeten en goed in het oog houden de werking van den Tijdgeest die geen verschil in gelaatskleur toelaat, waar het op geldverdiene aankomt, evenmin als dat men, op grond van dat motief, een land kan sluiten voor een ander.

De toelating dier immigranten te weigeren op grond van verschil in gelaatskleur en nationaliteit, was in strijd met de inzichten der Engelse Regeering, die van meening was dat hunne niet-toelating in Australië alleen gemotiveerd was, op grond van hunne onzedelijkheid, te groote armoede en te groote zorg om hen te verzorgen.

De Engelse Regeering die inzichten handhavende, stond op dit punt dus tegenover de meening van de Australische Regeeringen.

Toen Queensland eene overeenkomst sloot met Japan, kwam in de uitsluitingspolitiek van Australië in zoverre verandering dat daarin werd vastgesteld het aantal Japanners dat zich in Queensland mocht vestigen en werd verder o.m. de bepaling opgenomen dat, als deze het land verlieten, een gelijk aantal mocht worden toegelaten.

Naar aanleiding van de bemoeiingen van den Japanschen Ambassadeur aan het Engelse Hof, Markies Kato, werd in het jaar 1896 op initiatief van den heer Chamberlain, deze Anti Kleurwet op zijde geschoven.

De Ambassadeur gaf niet alleen zijn spijt te kennen over de Australische uitsluitingspolitiek, aangezien zij, in verband met het toenmaals geringe verlangen der Japanners om zich naar het buitenland te verplaatsen, niet noodig was, doch wees er tevens op dat zij de Japansche volksziel grieft, nu de Japansche moraliteit en beschaving, die hoog stonden, door de Europeanen werden gelijk gesteld met die van China en andere Aziatische landen.

De heer Chamberlain geen zwakheid kennende, bleef in denzelfden geest invloed uitoefenen op de Australische Regeeringen aangezien hij de gevoeligheid, zoowel van Japan en China als van de Aziatische Engelse onderdanen wilde sparen.

Dit onderwerp is te moeilijker voor de Engelse Regeering, omdat zij reeds lang aan die onderdanen gelijke rechten en gelijke behandeling als aan de Europeanen heeft toegekend.

Doch Australië blijft volharden in hare uitsluitingspolitiek en wenscht zich aan de Engelse aanwijzingen in het minst niet te storen.

Engelse Nieuwsbladen houden herhaaldelijk berichten in en dringen eveneens bij de Australische Regeering aan op wijziging in vrijzinnigen zin van de Australische immigratiewetten.

Hoewel het in de Engelse politieke lijn ligt om

Australië in alle opzichten en in alle tijden daadwerkelijken en moreelen steun te verleenen, zoo kan de Engelse Regeering, ten aanzien van de Anti-Kleurwet, toch niet met de Australische Regeering medegaan.

Hare star volhoudende politiek ten deze zou de Engelse Regeering op den duur in moeilijkheden met andere Mogendheden brengen.

Tot nu toe hebben het Engelse Protest en de klachten der andere Mogendheden geen verandering in de Australische politiek kunnen brengen, met het gevolg, dat Engeland voor eene moeilijk op te lossen kwestie staat, die, als zij niet kan worden beëindigd, tot wederzijdsche ongunstige verhoudingen aanleiding kan geven.

Australië weet natuurlijk zeer goed dat het zich niet gewapend tegen Engeland's drang om aan Indiërs, Japanners en Chineezen ruimere rechten toe te kennen, kan verzetten, doch dan laat het zich aanzien dat deze laatste op nieuw in het gedrang zullen komen en de vroegere onwelwillende stemming van Australië ten hunnen opzichte zal overslaan naar Japan.

Literatuur-Overzicht.

Nederlandsch-Indisch Recht.

Bij G. S. T. van Dorp en Co. te Samarang verscheen: Algemeene inleiding tot de studie van het Nederlandsch-Indische Recht. Voor onderwijs en zelfstudie, door Mr. J. Visser, leeraar in de rechtswetenschap en aanverwante vakken bij de opleidingschool voor Inlandsche ambtenaren te Probolinggo.

De schr. van dit werkje stelt zich voor dat het niet alleen aan de Opleidingsscholen goede diensten zal bewijzen, doch het ook zal kunnen worden gebruikt aan andere inrichtingen van onderwijs, waar een of meer onderdeelen van het Indische recht worden onderwezen en door hen die belangstelling er voor gevoelen of zich in enig onderdeel ervan moeten bekwaamen.

Een waardeerende aankondiging van het boekje, waaraan dezerzijds kan worden verwezen, vindt men in het 29-Aug.-Nr. van Indië, Geill. Weekbl. In een enkel opzicht is het geschrift eigenlijk reeds verouderd bij zijn verschijning, n.l. wanneer van Moederland en Koloniën gesproken wordt; men kan er den schr. evenwel geen verwijt van maken; zijn Voorbericht is gedateerd November 1922.

Algemeen Landbouweekblad voor Ned.-Indië.

No. 6 (11 Aug. '23). Canna's door P. Dakkus. — Proeven over de uitwerking van groenbemesting bij mais, door L. Koch. — Beplante uitgestrektheden en producties groot landbouw 1922. — Bijteelt (vervolg), door R. A. M. — Verslag van het Koloniaal Instituut over 1922 (uittreksel verslag van den Directeur der afdeling Handelsmuseum). — Eenige bijzonderheden omtrent quinetum (cinchona fabriège) en kinine, door Dr. A. Groothoff. — Algemeene Vergadering der Malangsche Landbouw Vereeniging. — Invoer van inferieure theeën in Australië. — De vierde Ned.-Indische Jaarbeurs te Bandoenng. (Mededeelingen over inzendingen).

Publicaties Ned. Indisch Landbouw Syndicaat.

Afl. 19 van den loopenden jaarg. is geheel gewijd aan de besprekingen gehouden ter gelegenheid van het Oost-Java-Koffiecongres te Malang op 28, 29 en 30 Mei j.l.

O.m. zijn er in opgenomen de volgende voordrachten en de daarop gevolgde gedachtenwisseling. Koffiebessenboek, door Prof. Dr. K. Friederichs. — Korte mededeelingen over de bestrijding van den Bessenboeboom op landen, waar de plaag pas is verschenen, door J. Gandrup. — Invloed van den Boeboom op het marktproduct en op de koffiemarkt, door A. Bos. — De cultuur van koffie als zuivere in vergelijking met gemengde cultuur, door Dr. A. J. Uité. — Over selectie van koffie, door Dr. W. H. Arisz. — Over selectie van Java-koffie, door Dr. J. Schweizer.

In afl. 20 o.a. eene verklaring van Mr. A. van Gennep over het door hem in den Volksraad ten opzichte der Kamers van Landbouw ingenomen standpunt. Mr. van Gennep, die niet alleen Volksraadslid maar ook President van het N.-I. Landbouw Syndicaat is, heeft zich over de instelling dier Kamers in den Volksraad uitgelaten op een wijze, welke de goedkeuring niet kon wegdragen van sommige leden van genoemd Syndicaat. Zij, die in de Indische pers de desbetreffende critiek hebben gelezen, zullen goed doen thans ook van Mr. van Gennep's verweer kennis te nemen.

Orgaan van de Ned. Ind. Officiersvereeniging.

Uit den inhoud der Juli-afl. De Infanterie in buitenland-

IN KRINGEN

waar men tot oordeelen bevoegd is, beschouwt men Aambeienzalf van broeder Benedictus als het eenigst, nooit falende middel. Prijs p. p. f. l. — Verkrijgb. bij de voorn. drogisten

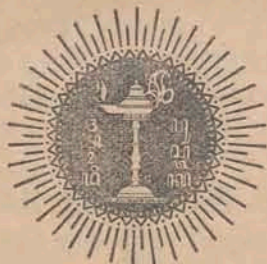
BESCHIKBAAR.

BESCHIKBAAR.

PIANO'S
RIPPEN
 P. Heinstraat 42
DEN HAAG
 Ook in huur en in huurkoop

BESCHIKBAAR.

FIRMA J. ASJES Ez.
 CARROSSERIE EN RIJTUIGFABRIEK
ALKMAAR
 BOUW VAN ALLE SOORTEN RIJTUIGEN,
 KOETSEN EN CARROSSERIEN VOOR
PERSONEN- EN VRACHTVERVOER.....

ADI-POESTAKA

Boekhandel en Uitgevers-Mij.
L. v. Meerderv. 332 - Den Haag
Tel. M. 5611.

Hoofddepôt van de uitgaven van het „Java-Instituut“ en van „De Commissie voor de Volkslectuur“ te Weltevreden.
Levering van alle Boeken op elk gebied, ook Buitenlandsche Uitgaven.
Speciaal zijn we goed gesorteerd in Oostersche Werken.

Bij alle Boekhandelaren en bij de Uitgeefster.

Tempel en Paleis in Hindoestan

door MAURITS WAGENVOORT.

Met 25 Illustraties. Prijs: f 3.20.

Dit werkje bevat o.a. reproducties van Etsen van Nieuwenkamp en geeft den lezer een denkbeeld van de grootsche bouwkunst van Hindoes, Dravidiërs en Mohammedanen in Voor-Indië.

De Javaansche Danskunst

door TH. B. VAN LELYVELD.

Met 38 Illustraties. Prijs: f 3.20.

De schrijver, die op Java in kringen van Inlandsche grooten heeft verkeer, is de eerste, die ons op systematische wijze in het wezen der Javaansche danskunst inleidt.

Het werk wordt o.a. verlicht door opnamen van Mevrouw Linda Bandara aan de dans- en muziekschool te Jogjakarta, genaamd: „Krido-Besko-Wiromo“, waardoor de lezer o.a. op aanschouwelijke wijze kennis maakt met de elementaire bewegingen van den Javaanschen dans.

De Geur van Moeders Haarwring

door NOTO SOEROTO.

2E DRUK.

Prijs f 3.75.

Uit de Persbeoordeelingen:

„ Hier ligt een bundel Nederlandsche verzen van een Javaanschen dichter voor ons, wiens poëzie ons dwingt ze met die van onze grootste poëten te vergelijken. Dat is iets, wat mij boeit en onweerstaanbaar tot mediteeren brengt. Een boek van groot gevoel en hooge beschaving. Een dichter, die niet van de dingen, maar van hun innerlijke wezen zingt“.

JOHAN KONING in „Weekblad voor Indië“.

„ Hoe devoot en hoe vol blijde ontroering zijn de gedichten, waarin Noto Soeroto zijn moeder bezingt, een hulde, sterker en dieper dan het liefdelied van den minnaar, omdat ze zuiverder is en niet eischt of afsmeekt, maar slechts dankt en bidt en vereert . . . De schoonheid van zijn vaderland en de monumenten van de beschaving van zijn heetgeliefd volk brengen den dichter tot geestdrift en het lied rijst uit zijn ziel . . .“.

PETER V. ARKEL in „Nieuws van den Dag van Ned.-Indië“.

Confiserie en Chocolaterie Royales
J. A. KRUL
Salon de Rafraîchissements
NOORDEINDE 44 DEN HAAG

sche verhandelingen en reglementen, door F. Treffers. — Engelsche soldatenhumor, door T. — De berekening van de inkomsten in verband met de taxatie der huurwaarde van landswoningen. — De splitsing van de officiersopleiding in een wetenschappelijk en praktisch gedeelte. — Mededeelingen van het Hoofdbestuur enz.

Vraagstukken van koloniale politiek.

In het Juli-Nr. van het Belgische koloniale tijdschrift „Congo“ is opgenomen de tekst eener voordracht, welke de „gewezen Minister van Koloniën, rustend Algemeen Gouverneur van Indië“ A. W. F. Idenburg, eenige maanden geleden in Brussel heeft gehouden. In deze voordracht, getiteld: Vraagstukken van koloniale politiek, schetst de heer Idenburg de in de latere jaren in Ned.-Indië gevolgde politiek, welke zeer zeker ook ten goede is gekomen aan de intellectuele ontwikkeling der bevolking, haar sociale en economische belangen. Verder geeft hij een inzicht van de zgn. Indische beweging, vermeldt bijzonderheden over de decentralisatie en andere vraagstukken, welke een idee geven van den snellen ontwikkelingsgang van Indië, sedert de politiek van onthouding werd verlaten.

De hr. I. zegt in zijn voordracht „Wie als ik den ontwikkelingsgang van Indië door een ervaring van 40 jaren kan overzien, die gevoelt hoe groot de verandering is in schier alle verhoudingen, die in dat tijdvak is tot stand gekomen. In de langen tijd zoo starre massa is een beweging gekomen, die zich naar alle zijden uit. Doelbewust is het Indische belang op den voorgrond gesteld; doelbewust wordt er naar gestreefd dat de ijzeren band, die voor verouderde begrippen Moederland en kolonie vereenigde, vervangen wordt door een band van vrijwillig aanvaarde saamhoorigheid, voortkomend uit den gang der historie, gesterkt door eenheid van cultuur, bevestigd door gemeenschap van belang. Een stuk van den weg is afgelegd; een nog grooter stuk ligt voor ons, maar in perspectief wordt reeds het einddoel gezien: Indië en Nederland, Moederland en Kolonie één staats-eenheid, waarvan de deelen gecoördineerd zijn; één deel in Europa, een grooter deel in Azië, saamgegroeid onder den scepter van ons Vorstenhuis.“

Catalogus der Koloniale Bibliotheek.

Bij M. Nijhoff te 's-Gravenhage is verschenen eene opgave van aanwinsten over de jaren 1919—1922 van de boekery (Koloniale Bibliotheek genaamd) van het Kon. Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië en het Indisch Genootschap te 's-Hage (van Galenstraat 14).

In het Voorwoord vestigt de samensteller, de hr. W. C. Muller, de speciale aandacht op de uitgaven der Commissie van de Volkslectuur te Weltevreden, welke in deze opgave zijn opgenomen. Hoewel, blijkens de inhoudsopgave, bijna alle rubrieken van den Catalogus in genoemd tijdvak een niet onbelangrijke uitbreiding ondergingen, is vooral de opnemng van die bijna zeshonderd geschriften in de Inlandsche taal een aanwinst van niet te onderschatten betekenis, omdat die verzameling in geen enkele bibliotheek hier te lande aanwezig, althans zoo gemakkelijk te raadplegen is als in de Koloniale Bibliotheek. Inzonderheid de vele in Nederland verblijvende en studeerende Indonésiërs maken wij hierop attent.

Uitgaven der Kon. Akademie van Wetenschappen te Amsterdam.

Deel XXII, No. 5 der Verhandelingen (Tweede Sectie) bevat een bijdrage van Prof. dr. A. Wichmann getiteld „Die Erdbeben des Indischen Archipels, von 1858 bis 1877.“ In deel 20 der Verhandelingen gaf dezelfde geleerde een chronologisch overzicht der aardbevingen tot het jaar 1857; het ligt in zijn voornemen om nog een vervolg te geven over het tijdvak van 1878 tot 1901 en de verdere bewerking over te laten aan andere handen.

Verder verscheen van de Verslagen van de gewone vergaderingen der reis- en natuurkundige afdeling van genoemde academie het 31e deel, waarin de volgende onderwerpen van Indische strekking zijn opgenomen. R. Kräusel, Ueber einen fossilen Baumstamm von Bolang (Java), ein Beitrag zur Kenntnis der fossilen Flora Niederländisch-Indiens. — L. Rutten, Cuba, de Antillen en de Zuidelijke Molukken (geologische bijdrage). — H. A. Brouwer, Bruken en verschuivingen nabij de oppervlakte van bewegende geantiklinalen (vervolg).

De Indische Mercur.

Inhoud van No. 37. Berichten van de afdeling Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut, No. 16. Balsa-hout (met ill.) — Rubberplantersvereniging (vergadering van 20 Juni). — Kediri'sche Landbouw Vereniging (vergadering van 5 Juli). — Uitvoer van Java en Madoera door particulieren. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Verslagen van maatschappijen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — Verder recente literatuur over vezelstoffen, plantenziekten en bodemvraagstukken.

BESCHIKBAAR.

J. HORNMAN & ZOON
TAXATEURS
Groot Hertoginnelaan 252 - Den Haag
Telefoon M. 391.
In- en Verkoop-Bureau
van geheele en ged. van Inboedels

Ten besluite een opgave van titels, waaronder verschillende, die wegens gebrek aan plaatsruimte de vorige week moesten blijven liggen.

Albrecht's klapper op het Staatsblad van Ned.-Indië over de jaren 1816 tot en met 1921 en op het Bijblad op dat Staatsblad van Deel I tot en met deel LVIII, bewerkt door G. A. N. Scheltema de Heere. (Leiden, A. W. Sijthoff's Uitgeversmaatschappij).

Indische Cultuur-Almanak voor 1924, samengesteld door Prof. Dr. A. H. Berkhout en Dr. H. C. Prinsen Geerligts. Met Supplement. Tijdschriften en boeken betreffende koloniale landbouw en aanverwante vakken. (Amsterdam, J. H. de Bussy).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chinesche pers, 1923, No. 31 en 32. Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden. (Weltevreden, Drukkerij Volkslectuur).

Jaarboek van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel in Ned.-Indië 1922. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Met de Centraal Nieuw-Guinea-Expeditie, Ao. 1920, naar een onbekenden volksstam in het hooggebergte, door Dr. H. J. T. Bijlmer (vervolg). Met ill. (De Aarde en haar Volken, Aug. 1923).

Leger en gewapende politie. (Rede van den hr. Engelenberg in den Volksraad). — Het belang van de luchtvaart h. t. l. voor handelsverkeer en defensie (vervolg), door H. Behrens. (P. E. B., 9 Aug. '23).

Bouw- en woningtoezicht in de kampongs (vervolg), door Schneider. (Vrijzinnig Weekblad, 4 Aug. '23).

Verslag omtrent den Dienst der Postspaarbank in Ned.-Indië over het jaar 1922. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Het kiesrecht voor den Volksraad, door J. H. Ritman. — De zitting van den Volksraad, door J. H. Ritman. (De Vrijheid, 12 Sept. '23).

Een kwart eeuw Surinaamsche Zendingsgeschiedenis, 1892—1919, door R. Voullaire (vervolg). — Jaarverslag 1922-23, door den Praeses der Suriname-zending. — De Melantschen in de Middeleeuwen. (Berichten uit de Heidenwereld, Sept. 1923).

De electricificatie van spoorwegen in Ned.-Indië. Voordracht van Dr. Ir. G. de Gelder (De Ingenieur, 8 Sept. '23).

Verslag betreffende den dienst der Opiumregie over het jaar 1922 (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Handleiding voor het eculeeren van cacao, door G. Stahel. Uitgegeven door het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel in Suriname. (Paramaribo, J. H. Oliviera).

Wettelijke bepalingen voor de opiumregie. III. Bepalingen, geldende uitsluitend voor de gewesten buiten Java en Madoera. I. De gewesten Benkoelen, Palembang, Djambi, Banka en Billiton. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Over de Dajaks (vervolg), door Pr. Jucundus. (De Katholieke Missiën, Aug. '23).

Het eerste Al-Islam Congres te Cheribon (slot), door Dr. H. Kraemer. (De Banier, 3 Aug. '23).

Hoe men in Insulinde feest vierde bij de troonsbeklimming van Koningin Wilhelmina (met ill.), door v. L. (Nederlandia, Sept. '23).

Riechelvorming bij kalkafzettingen (met ill.), door Dr. J. G. B. Beumée. — Naar de Wijnkoopsbaai (vervolg), door Dr. H. C. Delsman. — Een reus onder de klappertorren, door E. Jacobson (met ill.). (De Tropische Natuur, Aug. '23).

Productenoverzicht van Java en Madoera gedurende het tweede kwartaal van 1923 (vervolg). (Handelsberichten, 6 en 13 Sept. '23).

The growth of the Netherlands East Indies during the reign of Queen Wilhelmina (with map and ill.). (Holland and her Colonies, Aug. '23).

Oranje en de Koloniën, door Dr. C. W. Th. Baron van Boetzelaer van Dubbeldam (Stemmen des Tijds, Aug.—Sept. '23).

De Nederlandsche Bank en de Javasehe Bank II, door Mr. G. Vissering. — De economische toestand in Indië in 1922. — De tabakscultuur ter Oostkust van Sumatra. (Economisch-Statistische Berichten, 5 Sept. '23).

De Nederlandsche Bank, enz. (slot). — Indische Staats- en particuliere spoorwegen, door S. A. Reitsma. (Id. 12 Sept. '23).

Railways in the Netherlands East Indies. An historical survey from earliest times, by E. J. R. With ill. — Insulinde's drug products. An historical review of the industry. With ill. (Netherlands Indies Review, Sept. '23).

Les ressources économiques de l'île Célèbes, par E. C. Aberdanon. Avec carte. (L'Asie française, Août-Sept. '23).

M. A. VREESWIJK
WIJNHANDEL - UTRECHT
Uitvoerige Prijscurant op aanvraag gratis.

Garage NASSAU
SCHELPEKADE 42 b.d. Javastraat DEN HAAG
Verhuren van Luxe Auto's
tegen taxi-prijzen
MAAND-AUTO'S
Tel. H. 7503 Tel. H. 7504

Suriname.

Zooals wij in ons nummer van 6 September mededeelden is, volgens een telegrafisch bericht, de onthulling van het standbeeld van Koningin Wilhelmina schitterend geslaagd.

De bladen, die zeker uitvoerig over de feestelijkheden zullen handelen, konden ons nog niet bereiken, maar uit particuliere brieven blijkt welk enthousiasme te Paramaribo heeft geheerscht reeds bij de aankomst en het vervoer van de kisten, die het beeld bevatten. De sjouwers, die de kisten uit het schip losten, hadden zich versierd met oranje-cocarden en toen de wagen de markt voorbijging, moest deze stil houden, omdat de marktvrouwen hem omringden om het nog onzichtbare beeld op hare onnavolgbare manier toe te juichen. Dat moet een aardig moment geweest zijn, een voorspel van het enthousiasme dat op 31 Augustus zou volgen.

In de „Vragen van den Dag“ van 1 September een artikel van Dr. M. van Blankenstein: „De toekomst van Suriname“, een warm pleidooi voor dit in grooten nood verkeerend land.

„Suriname — aldus de aanhef van het artikel — staat aan een kruisweg. De kolonie beleeft een periode van bezorgde spanning, omdat zij niet, zoals Hercules, over krachten beschikt, die haar in staat konden stellen zelf haar weg te kiezen. Dan ware de keuze niet twijfelachtig. Zij is echter afhankelijk van beslissingen uit het moederland. Wat zij vraagt van het moederland is vrijheid van beweging en geld. De laatstgenoemde behoefte geeft, in dezen tijd, het geval 'n zorgelijk karakter. Toch zal ook een welbegrepen zuinigheid met den wensch van Suriname rekening moeten houden. Want de kolonie verzwakt snel tot een economische bloedarmoede, die haar ziekte spoedig onherstelbaar kon maken. Nu kost zij practisch ongeveer vier miljoen gulden per jaar aan Nederland; zonder dat wij er offers voor brengen, zullen wij niet kunnen verhinderen, dat de armlastigheid der kolonie steeds zwaarder op het budget van het moederland zal gaan drukken. De plantages, die belastingen inbrengen, verdwijnen meer en meer, de handelsbalans wordt daardoor nog ongunstiger, en er zijn geen vooruitzichten dat vervallen ondernemingen weer tot nieuw leven zouden kunnen ontwaken, tenzij zekere maatregelen worden genomen, die volgens het eenstemmig oordeel der deskundigen geschikt zijn om Suriname weer op de been te helpen. Bemoedigend is, dat met deze maatregelen slechts naar verhouding kleine sommen gemoeid zijn.

Niet alleen de overweging, dat de kolonie ons anders schatten gaat kosten, moet ons er toe kunnen brengen, de noodige middelen voor een redingsactie beschikbaar te stellen. Suriname is nog iets meer voor Moeder Nederland dan een zorgelijke telg. Het is niet de bedoeling van onze beschouwingen over het verleden te spreken en over oude verplichtingen. Maar ook de toekomst heeft nog aantrekkelijkheden genoeg, mits wij deze in eere houden. Suriname is een mengvat van Nederlandschen geest. Het is niet een land, waar onze overheersching met haat, onverschilligheid of genegenheid wordt gedragen; want het voelt zich als een stuk van onzen staat. De goede Surinamer, of nu al zijn huidkleur zwart, rood, geel, bruin, blank, dan wel een menging tusschen twee of meer dezer kleuren is, of hij in de hoofdstad Paramaribo of in een der negervestingen woont, zal zich niets minder Nederlander voelen dan een burger van Amsterdam of Koog-aan-de-Zaan.....

Het zij ons veroorloofd uit het artikel nog het volgende aan te halen:

„Suriname is een kolonie, die bij ons wil zijn, die geen afscheiding, geen nationale onafhankelijkheid wenscht, en die als vrijheid beschouwt: Nederlandsch te zijn.

Voor een Rijwiel gaat men bij de
Fa TIMMERMAN & Co.
JAVASTR. 40 TASMANSTR. 147 PLETERIJSTR. 170
Tel. H. 219 Tel. M. 2509 Tel. H. 3742

HIMA RUIJWIELEN
RUDGE-WHITWORTH
GOUDSTER

Er is daar een gebied, iets grooter dan Java, in zijn vruchtbaar en bewoonbaar gedeelte groot genoeg om het heele Nederlandsche volk te herbergen. Het ligt buiten de zône van eenig gevaar, dat onzen Oost-Indischen bezittingen zou kunnen dreigen. Ging in de Oost — wat nooit moge gebeuren! — alles verloren, dan bleef in Suriname nog een koloniale mogelijkheid voor ons open, die ons gelegenheid genoeg zou verschaffen, onze volle krachtsinspanning te ontwikkelen; het is een pied à terre in Amerika, waar wij meer thuis zijn dan ergens anders in de buitenwereld, meer dan in onze overige koloniën inclus.

Het enige noodige is, dat wij er wat zorg aan besteden, dat wij er nog meer heenzenden dan een jaarlijksche subsidie om het verval binnen zekere grenzen te houden en dan schoolwetten en verordeningen. Suriname mag er niet onder lijden, dat het Nederlandsch is; het moest niet zijn, dat al de bezittingen der anderen, met uitzondering van het als strafkolonie opzettelijk verwaarloosde Cayenne, het land overvleugelen. Want aan den bodem ligt het niet, en, wat men ook zeggen moge, in hoofdzaak aan de bevolking evenmin.

Het land tot bloei te brengen of in ieder geval op peil te houden, zijn wij verplicht aan onze nationale eer als koloniale mogendheid, aan ons aanzien in Amerika, waar men ons op dit punt beoordeelt naar onze praestaties in West-Indië, en aan een bevolking, die zich zoo aan ons heeft gehecht, dat wij verantwoordelijk zijn voor haar deugden en gebreken.....

.....Suriname heeft geen toekomst zonder onze hulp, ten minste als het Nederlandsch blijft en wij dit stuk Nederland niet zelf van ons afstooten. Het heeft economische hulp nodig om een verval te boven te komen, waarvoor het moederland niet alle verantwoordelijkheid kan loochenen.....

Er is nog veel dat wij uit het mooie artikel zouden willen aanhalen, maar wij moeten ons bepalen tot den slotzin:

.....Waren er niet de stoffelijke zorgen, dan zou er nu reeds reden zijn om in deze dagen Suriname met bijzonder welbehagen te gedenken als een werkelijke vergrooing van Nederland in elk opzicht. Een troost in de moeilijkheden blijft ons: Wij hebben het beheer der kolonie in het gebied zelf in den laatsten tijd toevertrouwd aan mannen, die met moed en volharding zullen strijden om te redden wat te redden is.”

Wij ontleenen aan de N. R. Ct. van 12 September, Ochtendbl. B. het volgende over de *Anchystoom polikliniek te Paramaribo*:

De International Health Board der Rockefeller Foundation heeft destijds ook Suriname opgenomen als gebied van werkzaamheid bij haar wereldcampagne tegen de ankylostomiasis (zoog. mijnwormziekte); de Rockefeller-commissie onderzocht tot eind 1921 18.494 personen, van wie 90.6% besmet bleek, allen in districten buiten Paramaribo.

De Burgerlijke Geneeskundige Dienst heeft nu een onderzoek ingesteld bij de stadsbevolking en opende daartoe (met zeer beperkte middelen) een kosteloze polikliniek voor ankylostoombehandeling; doel was niet slechts genezing van patiënten, doch tevens propaganda ter voorkoming van deze en dergelijke „filth borne diseases“. De polikliniek, die sedert Maart 1921 is geopend, wordt geleid door een der gouvernements-geneesheeren, die er zes dagen per week een deel van den ochtend aan besteedt, bijgestaan door een helpster en 2 microscopisten. Toen er de eerste maanden propagandalectuur onder de bevolking werd verspreid om deze met doel en werkwijze der polikliniek in kennis te stellen, was de dagelijkse toeloop weldra zoo groot, dat niet ieder, die zich aanmeldde, aanstonds kon worden onderzocht. Men heeft toen de stad in wijken verdeeld en wekelijks maakte de Burgerlijke Geneeskundige Dienst bekend, welke wijk aan de beurt van onderzoek was. Later, toen mocht

BESCHIKBAAR.

Heeren- en Dameskleeding naar Maat

Billijke Prijzen Prima Stoffen Eerste Snit

Gelegenheid tot Abonneeren

AANBEVELEND,

WILLEM VAN HOUT
MOLENSTRAAT 47B TEL. H. 2324

BESCHIKBAAR.

Fabriek van INDISCHE UITRUSTINGEN

Eigen Kofferfabriek

G. KERNER & Co.

BATAVIA DEN HAAG SOERABAJA
Stationsweg 78 - Tel. H. 1038

Alle goederen worden onder garantie geleverd.
Eventuele vergissingen worden aan onze filialen in Indië kosteloos hersteld.

BESCHIKBAAR.

ARBEIDSBEURS VOOR DEN OUD-IND. MILITAIR

Gevestigd te NIJMEGEN

Oude Varkensmarkt 41-43 Telefoon 1867

Geopend van 9-12 v.m. en van 2-4 uur n.m.
Zaterdag na 12 uur gesloten.

Directeur: A. VAN BOXTEL,

Correspondentschappen in vele plaatsen.

Correspondentschap te

AMSTERDAM, J. van Loggem, Cilliersstraat 30.
DEN HAAG, G. J. L. Verhoeven, Halleystraat 63.
ROTTERDAM, J. F. Ferwerda, Calandstraat 24a.
ARNHEM, G. J. Hoesink, Emmastraat 58.

A.A. Werkgevers!

Bovengenoemde Beurs stelt zich ten doel Oud-Indische Militairen aan den arbeid te helpen.

Zij is nagenoeg te allen tijde in staat om degelijke Oud-Indische Militairen beschikbaar te stellen voor verschillende betrekkingen, als bijvoorbeeld:

Boekhouder, Kantoorbediende, Conciërge, Huisbewaarder, Portier, Fabrieksopzichter, en -waker, Jachttopziener, Magazijnmeester, Magazijnknecht, Wissellooper, Ploegbaas, Depôthouder, Huisknecht, Hulpmonteur, Stoker Centrale Verwarming, Knecht van de Apotheek en ander personeel voor Ziekenhuizen en Weeshuizen, waaronder ook gediplomeerde Verplegers, Controleurs en Waken voor den Nachtveiligheidsdienst, Telegrafisten en Telefonisten, Koks, enz., waaronder geschoold Personeel.

De personen zijn allen vrij van militaire plicht. Gaarne houdt zij zich aanbevolen voor Uwe vragen om personeel, zoowel hier te lande als in Ned. Oost- en West-Indië.

Wanneer U bij uw leverancier van Geldersche worst, de worst ontvangt met een loodje gemerkt „Anton Hunink, Deventer“, dan verzekeren wij U, dat die Worst van prima Geldersche varkens bereid is en door vakmannen gemaakt is, terwijl wij ons verantwoordelijk stellen voor de kwaliteit.

Anton Hunink, Deventer.
Hofleverancier.

AÇOKA

Drama in vier bedrijven door G. GONGGRIJP
 Bandversiering van SOERJOWINOTO
 Prijs ingenaaid f 3.40 Gebonden f 4.90
 Verkrijgbaar bij alle Boekhandelaren
 en bij de Uitgeefster

Uit de persbeoordelingen:

„... Het Nederlandsche volk zou zichzelf te kort doen, indien het Açoka niet vasthield en het tot zijn blijvend bezit maakte als een zijner uitnemende scheppingen”.

(L. J. M. Feber in *De Maasbode*).

„... De brandende vragen van onzen tijd hebben grooten invloed op het werk uitgeoefend, en menige gedachte uit het Açoka-drama, de hoofdlijn niet het minst, loopt parallel aan de stroomingen, die in het geestelijke leven van onze dagen aandacht eischen. Deze Açoka-figuur is een mensch. Een mensch, bewogen door machtige driften, ontroerd door diepe en smartelijke gevoelens, aangeraakt door verheven wijsheid”.

(Herman Middendorp in *De Nieuwe Gids*).

„... Hier is al dadelijk de distinctie, die wij op het toneel zoo ongaarne missen. Açoka, de hoofdfiguur, is een menschelijke koning — ware hij in onzen tijd geboren, men zou hem wellicht voorzitter van den Volkenbond hebben gemaakt — doch hij is geenszins een gekroond democraat of president van de republiek. Hij blijft — eere den schrijver — Majesteit, in den besten zin”.

(Top Naef in *De Amsterdamer*).

„... De groote rijkdom van dit werk ligt in zijn idealiteit; de geestelijke ontroering is een adel er van. Als men bij dit werk vergelijkt al hetgeen gemeenlijk voor Nederlandsch toneelwerk doorgaat, dan voelt men direct welk een hooge vlucht de heer Gonggrijp heeft genomen”.

(Johan Koning in *De Hollandsche Revue*).

Uitgave van „Ādi Poestaka”

Boekhandel en Uitgeversmaatschappij

Laan v. Meerderv. 332 - Den Haag - Tel. M. 5611

Bezoekt de Tentoonstelling

van

Heulstraat 19 - Den Haag

Oost- en West-Indische Kunstnijverheid, in de vóórzaal, thans speciaal van Bataksche weefsels.

Toegang vrij.

Iedereen werkdag geopend van 10—6 uur; 's mid-dags tusschen 12—2 uur gelegenheid tot het ge-bruiken van *nassi goreng* of *bamie*. Donderdags *djanganan (gado-gado)* tegen f 0.75 per portie en 's Zaterdag eenvoudige rijsttafel à f 1.50.

Tusschen 3—6 uur thee of Indische stroop met *kwee-kwee*, à f 0.25 per portie.

De zelfgemaakte stroop (rose, assem, vanille en ananas) is ook per flesch verkrijgbaar à f 1.20.

Paŝ ontvangen een collectie *akar bahar* arm-banden tegen de rheumatiek à f 2.50 per stuk.

BEROEPS- LEERAARS UIT ENGLAND DIE OOK HOLLANDSCH SPREKEN	SCHOOL OF ENGLISH Geleenstraat 118 Weteringkade DEN HAAG	UITSLUITEND PRIVAAT ONDERRICHT IN DE ENGLISCHE TAAL
--	--	--

worden aangenomen, dat een groot deel der armere bevolking ten minste ééns was onderzocht, werd dit systeem met verminderen van den toeloop af-geschaft. Tegenwoordig bestaat drie dagen per week gelegenheid tot eerste onderzoek; de andere dagen zijn bestemd voor de recidivisten.

De statistische gegevens van het eerste jaar (Maart 1921—Maart 1922) worden in het laatste nummer van het Geneeskundig Tijdschrift van Ned. Indië (deel 63, afl. 3, 1923) door J. W. Wolff, ge-neeskundig inspecteur, meegedeeld. In dat jaar be-zochten 10.700 personen de polikliniek voor de eerste maal; zij behoorden tot alle leeftijdsklassen en alle standen; het armere element overwoog, doch vooral onder de kinderen waren ook velen uit den middenstand aanwezig. Ook een groot aantal rassen was mede vertegenwoordigd: negers, Britsch-Indiërs, Javanen, Europeanen, Chineezers en een groote groep der kleurlingen, die vele kruisingen bevat.

Aan de vele cijfers ontleenen wij slechts dat de Britsch-Indiërs het hoogste percentage leveren; n.l. 96 % zijn besmet; van de negers en „creolen” 70 pCt. Daar de besmetting plaats heeft door het in-dringen van de larven, uit een moerassigen met faeces vervuilden bodem, in de huid, baart het hooge cijfer in het algemeen en dat der Britsch-Indiërs in het bijzonder geen verwondering: Para-maribo is tropisch en vochtig, het ligt laag, en een groot deel der bevolking bewoont nog de oude „slavenwoningen” op de uitgestrekte erven achter de hoofdgebouwen; op dat erf, dat gedurende den regentijd veelal in een modderpoel is herschepen, loopen volwassenen, en vooral ook kinderen, meestal blootvoets; de Britsch-Indiërs wonen bijna allen op „grondjes” in de buitenwijken der stand en staan door den slechten toestand van woning en erf voortdurend aan infectie bloot.

Voor de behandeling koos de schrijver het ook in Nederl. Oost-Indië veel gebruikte oleum chenopodii, met een laxans; (een laxeerzout, daar de bevolking de verstrekte ricinusolie als haarolie misbruikte). Op resultaten als de plantagegeneesheer met con-tractarbeiders in Deli bereikt moet men bij een vrije poliklinisch behandelde bevolking niet rekenen; van bevrijding van de mijnwormbesmetting kan trouwens eerst sprake zijn als de noodige hygië-nische verbeteringen zijn aangebracht aan huis en erf. Toch schat de schrijver de propagandistische waarde van de anchylostoompolikliniek niet gering. Door het voortdurend contact van geneesheer, helpers en bevolking, gesteund door de dagelijksche propaganda, leert de bevolking langzamerhand de waarde kennen der individuele pro-phylaxe

Naar de N. R. Ct. van 13 September — Avond-blad C. — verneemt, hoopt prof. Went van zijn studiereis naar Suriname eind September in ons land teruggekeerd te zijn.

Half Juli te Paramaribo met zijn zoon aangeko-men, werden eerst de Raleigh-vallen in de Coppe-name bezocht, welke bekend zijn om de rijke Po-dostemonaceëenflora. Van daar uit stond een be-zoek aan den nabijgelegen Volzberg op het pro-gramma, een 240 M. hooge granietrots, die te midden van het oerbosch oprijst en een typische xerophytenflora draagt.

Ten slotte een bezoek aan verschillende plan-tages om een indruk te krijgen van den tegen-woordigen toestand van den landbouw. Zooals bekend bezocht prof. Went 20 jaar geleden Suri-name om de krullotenziekte der cacao te bestu-deeren en werd toen te Paramaribo het landbouw-proefstation opgericht.

De studie van dr. H. ten Kate over *den Indiaan in de letterkunde*, oorspronkelijk verschenen in De Gids van Juli 1919, daarna aangevuld in De West-Indische Gids van 1921, is thans, in ver-

Lunchroom

DE OUDE VETTE HEN

DEN HAAG bij het Stadhuis

korten vorm, opgenomen in het „Smithsonian report for 1921” (Washington, 1923).

Op de jubileumtentoonstelling 1923 in het Kolo-niaal Instituut te Amsterdam is er heel wat te zien van Surinaamsche ethnographica. Men zie de op-somming op blz. 37/38 van den catalogus. De ten-toonstelling blijft tot 30 September geopend.

Ook de Tuinbouw- en bloemententoonstelling te Amsterdam geeft voortbrengselen van Suriname te zien, bijeengebracht in een West-Indische hut, waarvan De Telegraaf van 15 September een af-beelding geeft.

Curaçao.

Santa Barbara.

Onder het opschrift *Een Grootbedrijf* heeft de „Amigoe” van 18 Augustus i.l. een belangwekkend hoofdartikel, waaraan wij het volgende ontleenen.

De steeds stijgende groei van de scheepvaart in onze haven trekt wel de aandacht. In dit nummer geven wij daarover meer bijzonderheden.

Welk een groot aandeel de *Cur. Petr. Mij.* daarin heeft, is eveneens bekend. De vorige maand leverde tot dit getal haar vloot alleen 83 stoomschepen, die met lading ruw-olie van Maracaibo in onze haven binnenkwamen. Voeg daarbij de stoomschepen, die hetzij hier een lading stookolie innamen of de schepen, die andere producten dezer Mij. bv. petro-leum of gasoline naar elders vervoerden, en men begrijpt hoeveel de *Isla* tot den tegenwoordigen bloei van ons eiland bijbrengt.

Toch wordt een andere factor te veel over het hoofd gezien. Wij bedoelen de *Curaçaosche Mijn-bouw Mij.*, van ouds beter bekend als de *Phos-phaat-Ontginning* van Sta Barbara, met haar eigen verscheepingshaven Newport.

Dat bedrijf is uren ver van de stad verwijderd. Men merkt er hier rondom de haven weinig of niets van. Alleen komt zoo nu en dan een schip, dat te Newport een lading phosphorzure kalk heeft inge-nomen, even de haven binnen om hier steenkolen of stookolie voor de reis te bunkeren. Dat is alles.

In werkelijkheid is dat gelukkig nog niet alles. Deze Mij. draagt het hare bij en in niet geringe mate door de aanslagen in alle belastingen en niet het minste door het uitvoerrecht van 6 %, dat de waarde van haar product geheven wordt, tot stij-ving der Koloniale Kas.

De *Curaçaosche Mijnbouw Maatschappij* is een grootbedrijf, dat welvaart en voorspoed rondom zich heen verspreidt op ons eiland.

Doch men moet dat bedrijf met eigen oogen ge-zien hebben om er zich eenig denkbeeld van te kunnen vormen. Nog niet lang geleden hadden wij de eer daar door den Chef Mr.(?) Godden op die-terreinen te worden rondgeleid en alles in oogens-chouw te nemen.

Als men van de stad uit in drie kwartier rijdens per auto voor de poort van de oude plantage Sta Barbara aankomt, is men nog bijna 'n kwartier van de eigenlijke ontginning en van de haven Newport verwijderd. Langs een mooien rijweg, waar men bezig was een nieuwe telefoonlijn aan te leggen langs onverwoestbare ijzerbetonpalen, komt men eerst voorbij het eigenaardige antieke plantage-huis en ziet men de donkere als een reuzenmuur loodrecht tot bijna 200 Meter hoog opstijgende rots-gevaarten van den St. Barbaraberg. Ook hier ont-waart men nog geen spoor van mijnbouw. Doch wanneer men den berg in zijn geheele lengte is voorbijgereden, komt men aan de andere zijde en ziet men recht vooruit de haven van Newport met de fabrieksgebouwen en links de spoorbaan langs de helling van den berg opstijgen tot ruim 100

„SALLANDIA”

(GEDEPONEERD FABRIEKSMERK)

LINOLEUMWAS - WRIJFWAS

DE BESTE

CHEMISCHE FABRIEK „SALLANDIA”, ZWOLLE

Mode-Academie J. & G. DE GRAAFF,
 's-Gravenhage - Anna Paulownastraat 18a.
Voornaamste Vakschool in het Costuumvak.
 Theoretische en practische, volledige opleiding van Dames tot Costumière, 1e Coupeuse,
 Directrice en Leerares in het Costuum-, Mantel- en Lingerievak.
 Aanmeldingen bij de Directrice G. DE GRAAFF.

G. J. R. VAN DER GAAG & ZON
 GROENMARKT 27
 TELEFOON No. 2512
 DROGERIEN :: :: CHEMICALIËN
 DEPOT DER MEEST BEKENDE BINNEN-
 EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS

Meter hoogte, waar de phosphorzure kalk in groote steenklompen door nijvere handen uit den berg gekapt worden.
 Zoals men weet, werden deze phosphaatlagen in het jaar 1874 doorden Heer Cornelis S. Gorsira Mzn. bij gelegenheid dat hij hier op jacht was ontdekt. Het is hier de plaats niet de verdere zeer ingewikkelde geschiedenis van deze mijnen op te halen. Na jaren lang te hebben stilgelegen is door de tegenwoordige Maatschappij de ontginning kort vóór den grooten oorlog opnieuw ter hand genomen.

Thans werken hier geregeld onder het toezicht van een 20-tal Engelsche ingenieurs een 450-tal werklieden, waarvan 300 Arubianen, en eenigen van het Venezolaansche eiland Margarita, de rest van Curaçao en Bonaire afkomstig zijn. De jongens verdienen hier nog een gulden daags, de volwassenen f 1.75, allen met de kost vrij (ontbijt, middag- en avondeten), terwijl verschillende bekwame ambachtslieden, timmerlui, smeden, en metselaars zelfs een dagloon van 1 tot 1½ dollar besommen. In twee ruime loodsen, waarvan elk aan 200 personen plaats biedt, vinden de arbeiders hier in hangmatten hun nachtlogies. De Arubianen hebben een aparte loods.

Slechts een heel klein percentage van deze arbeiders vindt zijn werk aan de haven en in de fabrieksgebouwen, de overgrote meerderheid zijn mijnwerkers, die gestadig de steenklompen uit den berg kappen en in de wagons laden.

(Wordt vervolgd.)

Scheepvaartbeweging.

De afgelopen maand heeft weer een nieuw record opgeleverd voor de scheepvaart in onze haven. Het gaat nog steeds door in stijgende lijn. Er kwamen dit jaar onze haven binnen in

	Januari	104	Stoomb.	113	zeilsch.
Februari	90	"	92	"	"
Maart	120	"	94	"	"
April	120	"	105	"	"
Mei	139	"	94	"	"
Juni	136	"	104	"	"
Juli	143	"	107	"	"

A. d. C.

Jammer.

De Amigoe verneemt van betrouwbare zijde, dat het rapport der Reg. compl. commissie niet zal worden openbaar gemaakt, maar vermoedelijk wel om raad aan de Gouverneur gezonden zal worden.

Wij betreuren dit zeer. Op deze wijze wordt een tijdige bestudeering van het vraagstuk niet in de hand gewerkt en een vruchtbare gedachtenwisseling in tijdschrift, pers en vergadering niet bevorderd.

Voor het minst is het te hopen, dat ook de Koloniale Raad gelegenheid krijgt, zijn oordeel te zeggen.

Uit den Verren Vreemde.

Nederlandsche stemmen uit den verren vreemde.

Wij hadden het voornemen opgevat een bloemlezing te geven van hetgeen door Nederlanders van geboorte of afstamming in den vreemde gedaan en gezegd is ter mededeling van het zilveren jubileum van Koningin Wilhelmina. Maar de stof is overvloedig geworden, en de hoeveelheid der bijdragen blijft toenemen, terwijl, uit den aard der zaak, nog weken, zelfs maanden zullen verstrijken alvorens alle verslagen of mededeelingen h. t. l. bekend zullen zijn. Wij hebben daarom ons aanvankelijk voornemen opgegeven. Bij een dergelijke poging treft weer hoe ons klein volk meewerkt om den geheelen aardbol te ontginnen. Uit alle streken, uit alle oorden komt nu de stem van een Nederlandsche kolonie of nederzetting, en dan zijn er bovendien nog vele landgenooten verspreid tusschen grootere en kleinere gemeenschappen, waar zij niet talrijk genoeg zijn om een groep te vormen, die zijn oud-vaderlandsche gevoelens bij deze gelegenheid overleent. Men voelt nu weer eens hoe er ook een groot Nederland bestaat.

Hebben wij het voornemen, om de echo te zijn van het voor der stemmen van groot Nederland, laten varen, toen

meenen wij de bedoeling, welke wij hadden eenigszins tot haar recht te kunnen laten komen, door de volgende aahaling uit het hulde-adres, dat aan de Koningin is overhandigd door dr. F. V. Engelenburg, die, als speciale afgevaardigde van de Regeering der Unie van Zuid-Afrika naar ons land is gezonden: „De belangstelling en vereering voor Uwe Majesteit wordt in geheel Z. A. gevoeld, niet in het minst door de talrijke Nederlanders en oud-Nederlanders en het groot gedeelte van Z. A.'s andere bevolking, dat er zich op beroemt van Hollandsche afkomst te zijn.

En zeker is er buiten het Koninkrijk der Nederlanden geen land ter wereld, maar het welzijn van Uwe Majesteit met grooter oprechtheid begeerd wordt, dan in Z. A. het geval is.”

Zoo zijn de stamgenooten overal overtuigd in vereering voor onze Koningin nergens voor anderen onder te doen.

Uit de bagno in Cayenne.

Het voorbeeld door de Nieuwe Roit. Ct. gegeven, om een van haar bekwaamste medewerkers naar Suriname te zenden, die zich daar een onbevengend oordeel over toestanden en zaken kon vormen en daarover vrijmoedig kon rapporteren, heeft navolging gevonden. De Petit Parisien heeft Albert Londres, als bijzonder correspondent naar Fransch Guyana gezonden en deze heeft niet minder interessante berichten over de huurkolonie van Suriname gegeven, als de N. R. Ct. bracht, zij 't ook dat de aard van zijn mededeelingen en beschouwingen een geheel andere is.

Fransch-Guyana, meer bekend als Cayenne, is een verbanningsoord, zoowel voor misdadigers als voor staatkundig veroordeelden, dit laatste wisten wij niet. De schr. stelt 't ons voor als een streek, waar eenige duizende bannelingen hun leven slijten zonder doel, zonder hoop, in ellendig langwilen strijdend tegen ziekten en doederde verveling. Zonder hoop, want wie de jaren van veroordeeling doorloopen heeft, moet nog eenige jaren nablijven, wie een straf van meer dan 7 jaren dwangarbeid doorstaan heeft moet levenslang in de kolonie blijven. De zoo herkegen begrensde vrijheid is, zooals A. Londres doet voelen, een hel, waarvan men in Frankrijk geen begrip heeft. Het volgende ontleenen wij t. z. aan „Het Vaderland“ van 30 Augustus:

Zoolang zij hun straf uiddienen, worden zij slecht gevoed, gekleed en geherbergd, alles zoo weinig mogelijk, maar daarna laat men hen eenvoudig los. Slechts indien zij invloedrijke vrienden hebben, komen zij in de stad terecht, anders leven zij als arbeiders bij de posten, die aan de rand van de wildernis zijn en waar zij aan de vreeselijke malaria ten ondergaan. Een dezer mannen zeide tot den journalist, dat het veel beter ware terug in het bagno te komen.

Het leven van deze menschen is zoo ontzettend, dat men den verslaggever nauwelijks geloof. In staat van dierlijke vervuiling, vijftig samen in een lokaal opgesloten, brengen zij den tijd door met kaartspelen. Allen loopen er met naakt bovenlijf, getatouerd met alle woorden, die hun ongeluk moeten uitdrukken, en met vuile, dubbelzinnige inscripties.

Het bagno is geen strafinrichting, zegt Albert Londres, het is een plaats, waar slechts planloos het menscheijk lijden wordt bevorderd. Langzaam gaan allen er te gronde.

Ver weg in de wildernis is post 24. Londres is er met den gouverneur naar toe gegaan om den weg aanleg te zien. Maar een weg is er op heel Guyana nog niet, na al die zestig jaren arbeid zijn er een 24 K.M. aangelegd, die nog vrijwel onbruikbaar zijn. Onder toezicht van opzichters werken er de bannelingen blootsvoets in het moorderde klimaat. De voeten zijn een en al wond, de mijnwormziekte heeft hen aangeast, allen lijden aan huidziekten.

Londres betrad een kooi, waarin op een werkploeg van honderd 48 ijland van de koorts lagen, onder muskietergaas, maar zóó, dat armen en beenen buiten het bed uitstaken, terwijl zwermen muskieten er overheen zoemen. De anderen werken aan het omhakken van de woudreuzen en het aanleggen van den grooten verkeersweg!

Nog een staaltje van den toestand. Kilometer 10 is een gevaarlijk punt. De opzichter — en telkens hooren wij dat de verslaggever dergelijke ongehoorde gevallen opnoemt! — is een gek. Wie voorbij den post moet, maakt liefst een verren omweg, want de waanzinnige heeft een geweer, waarmee hij graag in het rond schiet van uit zijn deurpost. Hij heeft den oorlog meegemaakt.

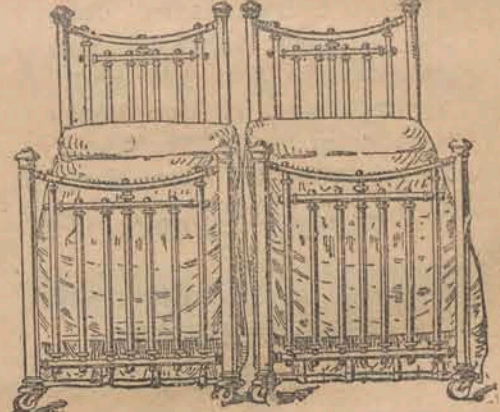
Zij kwamen langs den post en spraken met den ongelukkige. Hij was bezig lange slingers te maken van rauw vleesch, dat hij aan reepen sneed, daarna tegen bederf vrijwaarde door het met kamfer te prepareren en deze heerlijkheden bewaarde hij om ze eens per week in een kist naar zijn vrienden in Cayenne te zenden. De gouverneur en de journalist hoorden dit van de omstaanders. Men bedenke daarbij, dat dit vleesch het rantsoen was voor den heelen post en dat de andere mannen zich moesten tevreden stellen met de beenderen en wat daar nog aan zat.

In Cayenne zullen weldra talrijke Duitschers dwangarbeid

DE
„ADI POESTAKA“
 UITGEVERS-MIJ EN
 ALGEMEENE BOEKHANDEL
 Laan van Meerdervoort 332 's-Gravenhage

levert
**ALLE WERKEN
 OP ELK GEBIED**
 Studieboeken voor Lager-, Middelbaar- en
 Hooger Onderwijs; Leer- en Woordenboeken
 voor Indonesische, Algemeen-Oostersche en
 Moderne Europeesche Talen

W. J. M. SIMONIS
 voorheen Firma Th. A. A. SIMONIS.
 GROENMARKT 34, over de Prinsestraat.
 TELEFOON H. 4420 DEN HAAG

Specialiteit in BEDDEN
 Groote keuze vanaf het beste tot het
 eenvoudigste.
 Magazijn geopend van 8½ tot 6 uur.

== **LEDEN VAN DE** ==
VER. „OOST EN WEST“
 hebben op vertoon van hun Lidmaatschap-
 kaart toegang tot de Clublokale Restaur-
 rant en Leeszaal van de **Amsterdamsche**
Burgerwacht, Singel, hoek Vijzelstraat
 Amsterdam.

Zij kunnen er elken Maandagmiddag
 tusschen 12 en 2 uur Bestuursleden van de
 Afdeeling Amsterdam der Vereeniging Oost
 en West aantreffen.

EINDHOVENSCH E BOOMKWEKERIJ
 TEL. 634 EINDHOVEN TEL. 634
 LEVERING VAN ALLE SOORTEN
BOOMEN EN PLANTEN
 TEGEN SCHERP CONCURREERENDE PRIJZEN
 SPECIAAL ADRES VOOR HET
 AANLEGGEN VAN LUSTHOVEN, TENNISBANEN, ENZ.

BESCHIKBAAR.

**VLEUGELS, PIANO'S
KUNSTSPELPIANO'S
— ORGELS —**

REPARATIE - STEMMEN - RUILEN

Speciale Inrichting voor het
gereedmaken voor de TROPEN

GOOSEN & SWAGERMAN

DEN HAAG

BOEKHORSTSTRAAT 149 - TEL. H 2051

**KANTOORBOEKEN
LOSBLADIGE BANDEN**

VOOR ALLE DOELEINDEN
VRAAGT GEILL. CATALOGUS

H. v. RIJMENAM - DEN HAAG
ORANJELAAN 21, Telef. 2157/58

**BINDT GIJ AL ZELF UW MUZIEK
IN EEN H.V.R. BAND?**

Alle bladen liggen volkomen vlak - Vraagt uwen Boekhandelaar

Voor het bereiden van een
voortreffelijke Rijsttafel zijn
de

Recepten van een Ind. Kokki

onmisbaar
„De Ind. Rijsttafel” door
FR. BLOM, Schrijver van
„Moderne Kookkunst”,
verkrijgbaar bij den Boek-
handel en bij de Uitgeefster
Nobelstraat 20, Den Haag.

Prijs f 1.00

**NEDERL.-INDIË, OUD EN NIEUW
NOBELSTRAAT 20 'S-GRAVENHAGE**

In den nu loopenden jaargang (Mei 1923—April '24)
verschenen de volgende belangrijke, rijk geillu-
streerde bijdragen:

- Dr. F. D. K. BOSCH, Een hypothese omtrent den oorsprong
der Hindoe-Javaansche kunst.
- S. KALFF, Iets over Blitar.
- Prof. J. A. LOEBER, Een oeroud wapen. II. Het blaasroer
in Europa.
- Dr. J. J. PAERELS, De Katoen-cultuur.
De cultuur van Gambir in den Indischen
Archipel.
- P. B., Boeatan's Expositie.
- Dr. EUG. M. M. PARAVICINI, Over de kapmessen van
Nederlandsch-Indië.
- Prof. Dr. Ph. S. VAN RONKEL, Een nieuw boek over eene
oude beschrijving van Indië en China.
- Jhr. B. C. C. M. M. VAN SUCHTELEN, De ruïne van het
oud-Portugeesche fort op Poeloe Endeh (Zuid-Flores)
met naschrift door Dr. G. P. ROUFFAER.
- Een zilveren huldeblijk aan de Koningin uit Borneo's
binnenland.
- W. O. J. NIEUWENKAMP, Een kort bezoek aan de eilanden
Kisar, Leti en Roma.
- Z., De Sultan van Boeloengan.

Proefnummer wordt op aanvraag gratis toegezonden.

TRICOT ONDERGOEDEREN
VAN
JANSEN & TILANUS, FRIEZENVEEN

moeten verrichten, na voor het lijdelijk verzet, dat zij ge-
pleegd hadden, te zijn veroordeeld.

Men kan zich indenken, wat zulk een leven voor ontwik-
kelden moet beteekenen, geheel afgezien van welke nationa-
liteit zij zijn. Reeds door de zaak Dreyfus is de belangstelling
op de vreeselijke Isles du Salut gevallen.

Een ernstig onderzoek na de brieven in de Petit Parisien
lijkt dringend noodzakelijk, aldus besluit „Het Vaderland”,
en dit is ook het oordeel van de Fransche pers, die door deze
onthullingen is opgeschrikt.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur:

Op de Cour van 13 September 1923 ten Hove van
gelukwensching bij gelegenheid van Hr. Ms. 25-
jarig Regeeringsjubileum, heeft het Bestuur der
Vereeniging Oost en West zich doen vertegen-
woordigen.

Van Boeatan:

Ook de Raad van Beheer van Boeatan, wier
streven, van hare oprichting af, de hooge belang-
stelling genoot van het Koninklijk Huis en van
H. M. de Koningin in het bijzonder, was op die
Cour vertegenwoordigd.

Van den Bond van Surinamers in Nederland:

Het Bestuur van den Bond van Surinamers in
Nederland heeft medegewerkt aan de opvoering van
het tooneelstuk „Rondom de Koningslinde”, welk
stuk op 6 September in den Stadsschouwburg te
Amsterdam in tegenwoordigheid van Hare Majes-
teit de Koningin werd vertoond.

Suriname had in dit stuk een pakkend moment:
Terwijl allen in groote feestvreugde bijeen waren,
werd plotseling het geluid van een vliegtuig
gehoord; doodsche stilte. En achter de coulissen
riep de heer Dr. *Royaards* met een stentorstem:
„Suriname zendt twee afgevaardigden per vlieg-
machine”. Dan begint de feestvreugde weer en ver-
schijnen Mej. A. *Sohns* (een tooneelspeelster) en
Mej. *Annie Gemmel*, beiden in Surinaamsche kotto-
missie-dracht op het tooneel. Mej. *Sohns* droeg op
haar hoofd een bos bacoven (hier weer bananen ge-
noemd) en bood dat aan de jubilerende Vorstin
aan met een toepasselijke toespraak.

De Surinaamsche kleederdracht viel zeer in den
smaak.

Mej. C. E. *Oever* heeft op verzoek van den Bond
zich belast met het aankleeden van bovengenoemde
dames in den Stadsschouwburg.

**Van het Bureau voor Handelsinlichtingen:
WEST-INDIË.**

De heer A. W. *Drost*, Landbouwconsulent bij het
Departement van Landbouw, in Suriname (tijdelijk
in Nederland, zal op Maandag 17 September a.s.
des namiddags van 2—5 uur in het Bureau voor
Handelsinlichtingen, Oudebrugsteeg 16 Amsterdam,
zitting houden.

Hun, die belang stellen in handelsrelaties in
Ned. West-Indië, zal door den heer *Drost* iedere ge-
wenschte inlichting worden verstrekt.

**Van het Comité voor Ind. Lezingen en Leergangen:
VIERDE KOLONIALE VACANTIECURSUS VOOR
GEOGRAFEN.**

In aansluiting aan ons vorig bericht omtrent bovenge-
noerden cursus kunnen wij thans mededeelen, dat deze zal
worden gehouden van 27—29 December a.s. te Amsterdam,
in de groote gehoorzaal van het Laboratorium voor Ge-
zondheidsleer, Mauritskade 57 (Oosterpark). Het programma
vermeldt: Prof. Dr. J. *Wanner*, hoogleraar te Bonn: „Die
Geologie von Celebes, speciell vom ökonomischen Gesichts-
punkte”; Dr. L. F. de *Beaufort*, hon. conservator van het
Koninklijk Zoologisch Genootschap „Natura Artis Magistra”,
te Amsterdam: „De Fauna van Celebes”; Vertooningen van
rolprenten van Celebes met toelichtende mededeelingen van
den heer L. van *Vuuren*, lector aan de Universiteit van Am-
sterdam; Dr. Alb. C. *Kruyt*, zendeling te Pendolo (Midden-
Celebes), tijd. te 's-Gravenhage: „De volken, die Midden-

Celebes bewonen, en de wijzen van hunne lijkbezorging”.
Tijdens den leergang zal in het gebouw der afdeeling Vol-
kenkunde van het Koloniaal Instituut, Keizersgracht 690,
eene tentoonstelling van ethnografica zijn ingericht, welke
voor de deelnemers toegankelijk is.

Op Vrijdag 28 December zal des avonds gelegenheid be-
staan tot het bezichtigen van een mailboot der Stoomvaart-
maatschappij „Nederland”.

De deelneming is opengesteld voor leeraren in de aard-
rijkskunde aan inrichtingen voor voorbereidend hooger,
voor middelbaar onderwijs en tot opleiding van onder-
wijzers(essen), benevens voor studenten in de aardrijks-
kunde en aanverwante vakken van wetenschap. Van de
deelnemers zal eene bijdrage van f 3.— geheven worden.

Elke deelnemer ontvangt kosteloos een geschrift, aang-
vende de hoofdlijnen van de voordrachten, alsmede de
daarbij eventueel behoorende tabellen en cijfers.

Inlichtingen verstrekt de Secretaris-Penningmeester der
Commissie van Voorbereiding, Dr. H. H. *Zeijlstra* Fza,
Zwolscheweg 65, Deventer, Postrekening No. 66084, bij wien
men zich vóór 15 October a.s. door storting van bovenge-
melde bijdrage als deelnemer kan opgeven.

Van het Informatie-Bureau:

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:

Mej. M. de *Vries*, Zeeburgerdijk 29, Amsterdam; Mej. H.
Tonville, Mej. E. *Verdonk*, Mej. A. W. *Nelis*, W. A. *Hoeve*,
allen te Den Dolder; Mej. R. *Wanrooy*, Molenpad 39, Win-
terswijk, allen als verpleegster 1ste klasse bij het krank-
zinnigenwezen.

Mej. Th. M. C. van der *Kallen*, Prov. Ziekenhuis te Sant-
poort, als verpleegster.

F. M. *Brand*, Eusebiusplein 10, Arnhem, als onderwijzer.
P. D. van *Noordenne*, Benedeneinde D. 20, Sliedrecht, als
Controleur 2de klasse bij den Post-, Telegraaf- en Telefoon-
dienst.

H. W. *Buitenhuis*, van Rosendaelstr. 22, Nijmegen, als on-
derwijzer.

Mutaties van 12 tot 19 Sept. 1923.

Nieuwe Leden.

- Jhr. J. C. F. von *Mühlen*, kapitein ter zee, Adjudant van H.
M. de Koningin, Den Haag, Laurens Reaelstr. 3. f 5.
- W. E. *Bernhet Moens*, Utrecht, *Frederik Hendriklaan* 94. f 5.
- Mevr. G. E. *Spirlet*, Apeldoorn, Soerensche Weg 40. f 5.
- A. *Rompies*, Controleur Pandhuisdienst, Poerwokerto (Ban-
joemas), f 5.

Afschrijven.

A. H. J. *Canter*, Rotterdam, Parklaan 34.

Adresveranderingen.

- H. J. *Voskuil*, Leeraar K. M. A., van: Hotel Dennenoord te
Ginneken, naar: Sophiastraat 29 te Breda.
- C. J. *Pluygers*, van: Rotterdam, Diergaardelaan 48, naar:
Kampen.
- A. C. *Bouman*, Amsterdam, van: Wijtenbachstr. 37 huis
naar Spinozastraat 2511.
- Mr. H. F. de *Boer*, van: Parkweg 15, Deventer, naar: Haag-
weg 90, Rijswijk, f 5.
- Mevr. J. *Holle-Maier*, van: Wassenaar, naar: Den Haag,
Mesdagstraat 7.
- J. *Swartjes*, oud-Luit.-Kolonel, van: Den Haag, Snelliusstr.
57, naar: Nice, 33 Rue Hérol.
- K. W. K. *Leeksa*, 1ste Luit. Inf., van: Haarlem, Lindenstr.
51, naar: Bandoeng O. v. O.
- Dr. E. *Klaassen*, Predikant, van: Bennekom, op den Hullen-
berg, naar: Weltevreden, Dep. v. O. en E.
- H. J. *Bussemaker*, Controleur B.B., van: Den Haag, Bleis-
wijkstraat 56, naar: Weltevreden, Dep. B. B.
- S. L. F. *Catalani*, Hoofdcommies P. en T., van: Den Haag,
Willem de Zwijgerlaan 36, naar: Weltevreden, Hoofdbu-
reau P. en T.
- D. *Jansen*, Ingenieur S.S., van: Den Haag, Laan van Meer-
dervoort 540, naar: Weltevreden, Hoofdbureau S. S.
- F. van *Gulick*, Onderwijzer, van: Madioen, naar: Den Haag,
Scheveningsche Veer 10. f 5.
- Mej. P. J. *Keuchenius*, Onderwijzeres, van: Salatiga, naar:
Rijswijk, Koninginnelaan 36. f 5.
- J. B. *Angenent*, Douane-Ambtenaar, van: Soerabaya, naar:
Palembang.
- W. F. R. *Essed*, Arts, Weltevreden, van: Verlengde Atjeh-
weg 3, naar: Celebesstraat 3.
- F. R. *Scherius*, Oud-Hoofdingenieur, van: Hotel zum Fal-
kenstein, Herrenalb (Schwarzwald), naar: Hotel Minerva
te Mérax.
- J. H. *Heijl*, Landbouwconsulent, van: Den Haag, Suezkade
107, naar: Buitenzorg, Dep. van Landbouw.
- Y. P. *Visser*, Candidaat Ind. Ambt., Rotterdam, van: Afri-
kaanderplein 12B, naar: Boergoensche straat 96a.

A. L. KLAASSEN
Kleermaker
THOMSONLAAN 9 DEN HAAG
TELEFOON M. 5234

BESCHIKBAAR

Instituut „VAN WIJNGAARDEN”
 Neutrale School voor M.U.L.O. Jongens en Meisjes
 2de SCHUIJTSTRAAT 332 (Duinoord) - DEN HAAG
 Afd. A (6 leerjaren) opleid. H. B. S., Lyceum en Gymnasium
 Afd. B. (3 leerjaren voor leerlingen boven 12 jaar). Op-
 leiding voor verschillende examens.
 Schoolgeld f 60.— tot f 100.— per jaar.
 Kleine klassen, ruime lokalen. Centr. verwarming. Electr. verlichting

N.V. HOOGWERFF, CHABOT & VISSER'S
WIJNHANDEL

Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Jufferstraat 21c - Tel. 1155
 Filiaal: 'S-GRAVENHAGE
 Noordwal 4, Tel. 2461
 Filiaal: ARNHEM
 Eusebiusb. singel la, Tel. 195

Vereeniging „OOST en WEST”
 HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. Jongelieden. Ouders of Voogden van alle landaarden in Oost- en West-Indië, die gratis hulp wenschen voor het zoeken van kamers of kosthuizen, voor afhalen van boord, voor toezicht op de studie, voor beheer van gelden, enz. ten behoeve van hun kinderen of pupillen, kunnen zich — onder opgave van de noodige gegevens — wenden tot het Bureau der Gedelegeerden der Studie-Commissie. Adres: Prins Mauritsplein 23, Den Haag.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstreckende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag. Gelegenheid voor Studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië tot logeeren, koffiedrinken en dineeren; logeeren f 1,50, noenmaal f 0.75 en diner f 1.—. Aanvragen te richten aan den heer J. C. HIETINK, Directeur.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan”, van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Nederlandsch-Indiërs een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No. 248

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

- a. 1. Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn. (Tweede druk). Prijs: f 0.50 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER. Prijs: f 0.05 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
- b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
 1. De Kolonie Suriname, door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
 2. De Kolonie Curaçao, door Mr. B. DE GAAY FORTMAN. Prijs: f 0.50 en f 0.06 frankeerkosten.
- c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.
 - No. I. De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië. (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's.) Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
 - No. II. De Geëmployeerde bij de Javasuker-Industrie. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - No. III. De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.50 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
 - No. IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - No. V. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - No. VI. De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - No. VII. De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
 - No. VIII. De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië. Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - No. IX. De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië. (Opnieuw herzien). Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - No. X. De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië. Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
 - No. XI. De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië. Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - No. XII. Onze Koloniën. Prijs f 0.35 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

- Serie I.
- No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
 2. Indische toestanden gezien door een Inlander.
 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
 4. Sarikat-Islam.
 5. De Sukernijverheid in Nederlandsch-Indië.
 6. De afschaffing van de laatste heersdaden op Java.
 7. Denkbeelden der Inlanders van onze Indische Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
 8. De Europeesche vrouw in Indië.
 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
 10. Over de Kolonie Suriname.

- Serie II.
- No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
 2. Het Javaansch toneel.
 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
 4. De theecultuur op Java.
 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
 6. Een doode taal in Indië.
 7. De inlandse dorpsgemeenschap op Java.
 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

- Serie III.
- No. 1. Over Ball en zijne bewoners.
 2. Bevolving in Nederlandsch-Indië.
 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.
 Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Het Secretariaat-Penningmeesterschap der Afdeeling 's-Gravenhage is gevestigd Heulstraat 17 (zetel Hoofdbestuur).

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij.

Geregelde mail-, passagiers en vrachtgoederendienst.

tusschen de havens in den Nederlandsch-Indischen Archipel, in verbinding met Singapore, Penang en Australië

Uitvoerige dienstregelingen zijn verkrijgbaar bij de Directiën te Amsterdam en te Batavia.

WES-TRUKBAAR.

C. HOYNG

SUIJSTRAAT 20-22 DEN HAAG
 AMSTERDAM - UTRECHT

KRISTAL - PORSELEIN

VAZEN, BLOEMPOTTEN, ZUILEN MET POTTEN, KLOKSTELLEN, ENZ., ENZ., UIT DE PLATEELBAKKERIJ „ZUID-HOLLAND” TE GOUDA

MAIL- en HUTKOFFERS in alle afmetingen

Garantie voor gawe overkomst

Firma JOS. BROUWERS

Wijnhandel

Kantoor:

Noordeinde 202 - DEN HAAG - Tel. H. 2913

SPECIALITEIT in

ROYAL BARSAC

Grand Vin Etampé

à f 2.25 per flesch.

MEDOC, Superieur

à f 1.25 per flesch.

Verder alle merken verkrijgbaar

N.V. GOGARN'S MEUBILEER. MIJ.

MEUBELN

BETIMMERINGEN

BEHANGERIJ

STOFFEERDERIJ

DEN HAAG

NOORDEINDE 64c

TELEFOON H. 1076

ROTTERDAM

WESTNIEUWLAND 13

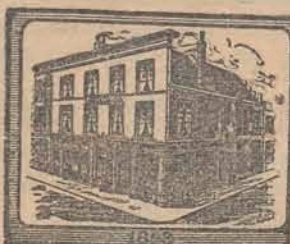
TELEFOON No. 1774

Nederl. Stoomvaart-Maatschappij „OCEAAN”
 Directie: Prins Hendrikkade 145, AMSTERDAM

Holland-Nederlandsch-Indië
Vice-Versa

Agenten: MEYER & Co's SCHEEPVAART-MAATSCHAPPIJ
 AMSTERDAM—ROTTERDAM.

Huishoudelijke
en Keuken-Artikelen
Kolen- en Gasfornuizen

FRANS VAN WIJK & ZONEN
24 VLAMINGSTRAAT - DEN HAAG
TELEPHOON 773

Baden en Geysers
Gas- en Elec. Ornamenten
Haarden en Kachels

bach
L. C. JACOBI voorheen J. F. CUIJPERS
's-GRAVENHAGE - SOERABAYA
Regentesselaan 123 bij Regentesseplein Tel. M. 1403

Wendt U voor
**Huur en Huurkoop, Inruilen, Repareeren,
Stemmen en Transporteeren**
tot bovenstaande in Nederland en Buitenland het meest
bekende adres.

GROOTSTE voorraad, BESTE merken.
SPECIAL ADRES VOOR TROPEN-PIANO'S
UITSLUITEND ORIGINEELE MERKEN.

Wereldmerk

WANNEER GIJ
Dames- of Heeren-Kleding wilt laten
Oppersen, Repareeren, Keeren, Moder-
niseeren, Vermaken, opnieuw Voeren,
onzichtbaar Stoppen, kortom wat gij
maar wilt, ga dan naar

Kleermakerij „UNICUM”
Anna Paulownastraat 30a, Tel. M. 4947
DEN HAAG

De prijs wordt steeds VOORUIT bepaald.

De Paardenwereld
Geïllustreerd Weekblad

GEWIJD AAN
Draverijen, Rensport, Concours-Hippique,
Fokkerij, Hoefbeslag, enz.

Abonnement (franco per post) f 6.- per jaar,
desgewenscht te betalen in 2 halfjaarlijksche
termijnen van f 3.—

Bevat o.m. de officiële programma's van de Draverijen en Rennen
dit jaar te houden op Duindigt.

AFZONDERLIJKE NUMMERS van dit blad zijn à f 0.20
verkrijgbaar aan de Spoorweg-Kiosken te Alkmaar, Amersfoort, Amster-
dam (1e en 2e perron), Apeldoorn, Bussum, Den Haag (H. S.), Gorin-
chem, Haarlem, Hilversum, Leiden, Rotterdam (Maas en Hofplein), Tiel.
Daarenboven te 's-Gravenhage in **HILLEN'S** Sigaren-
Magazijn, Prinsestraat 134 en Goudenregenstraat hoek Laan
v. Meerdervoort, en bij de Uitgevers: Nobelstraat 20.

A. SCHRÖDER & Co.
GROENMARKT 25-26-28 's-GRAVENHAGE

Onze Herfst-Artikelen komen
geleidelijk binnen.

Wollen Ondergoederen
CONFECTIE
voor DAMES en KINDEREN

BESCHIKBAAR.

Magazijn „NEDERLAND”
KATTENBURG & Co.
AMSTERDAM, DEN HAAG, UTRECHT, HAARLEM
ROTTERDAM

Uitrustingen
voor de Tropen

Op aanvraag toezending
van catalogus

Onze reizigers
zijn door
het geheele land
te ontbieden.

VERHUIZINGEN PER
Auto-Tapissières
H. VAN DEN BOLD
APELDOORN :: TELEF. No. 273

Holland-Canada Hypotheekbank
's-Gravenhage - Winnipeg 95
Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te 's-Gravenhage - J. G. COSTER te Winnipeg